

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETRTI ODDELEK

ZADEVA LEKIĆ proti SLOVENIJI

(pritožba št. 36480/07)

SODBA

STRASBOURG

14. februar 2017

Ta sodba bo postala dokončna v okoliščinah, navedenih v drugem odstavku 44. člena konvencije. Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Lekić proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrty oddelek) kot senat v sestavi:

András Sajó, *predsednik*,
Vincent A. De Gaetano,
Nona Tsotsoria,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Iulia Motoc,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *sodniki*,
Boštjan Zalar, *ad hoc sodnik*,

in Marialena Tsirli, *sodna tajnica oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 24. januarja 2017,
izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 36480/07) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Sodišču vložil Ljubomir Lekić. Pritožnika je pred Sodiščem zastopal S. Zdolšek, odvetnik iz Ljubljane.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala B. Jovin Hrastnik, državna pravobranilka.

3. Pritožnik je navedel predvsem, da je izbris podjetja L. E. iz sodnega registra pomenil nesorazmeren poseg v njegovo pravico do mirnega uživanja premoženja, saj je pomenil tudi to, da je podjetje, katerega delničar je bil, prenehalo obstajati. Poleg tega je postal tudi osebno odgovoren za dolgove podjetja.

4. Vlada je bila o pritožbi obveščena 28. novembra 2012. Marko Bošnjak, izvoljeni sodnik iz Slovenije, ni mogel sodelovati pri obravnavanju zadeve (28. člen Poslovnika Sodišča). Zato se je predsednik četrtega oddelka odločil, da za sodelovanje pri obravnavanju zadeve imenuje Boštjana Zalarja kot *ad hoc* sodnika (četrty odstavek 26. člena konvencije in prvi odstavek 29. člena Poslovnika).

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnik je bil rojen leta 1956 in živi v Ljubljani.

A. Pritožnikov položaj v podjetju L. E.

6. 8. oktobra 1992 je pritožnik pridobil delež v podjetju L. E., družbi z omejeno odgovornostjo s sedežem v Ljubljani. Njegovo ime je bilo vpisano v sodni register pravnih oseb (v nadaljnjem besedilu: sodni register) in postal je eden od enakopravnih registriranih družbenikov podjetja, od katerih je vsak imel 11,11-% delež. Osnovni kapital podjetja L. E. je znašal 2.995.250 slovenskih tolarjev (SIT) (12.498,96 EUR).

7. V začetku leta 1993 sta se dva ustanovna člana umaknila iz podjetja L. E. Pritožnik se je 2. februarja 1993 poleg tega, da je bil družbenik v podjetju L. E. tudi zaposlil kot vodja oddelka za informatiko. Poleg tega je pomagal finančnemu direktorju.

8. 19. februarja 1993 sta dva ključna družbenika in direktorja podjetja L. E. umrla v avtomobilski nesreči, druga dva sta bila resno poškodovana. Zaradi tega podjetje ni moglo poslovati in je zato utrpelo veliko finančno izgubo. Vodstvo podjetja je bilo močno oslajeno in v letu 1993 so se vsi družbeniki z izjemo pritožnika in še ene osebe umaknili iz upravnega odbora podjetja. Po teh dogodkih je pritožnik 29. aprila 1993 najprej prevzel vlogo vršilca dolžnosti direktorja podjetja L. E. in 23. februarja 1995 položaj izvršnega direktorja. Na tem položaju je deloval kot predstavnik podjetja.

9. Medtem je 24. avgusta 1993 slovenska železniška družba (Slovenske železnice) predlagala izdajo sklepa o izvršbi na podlagi verodostojne listine proti podjetju L. E., zaradi neplačanih prevoznih storitev. Podjetje L. E. je ugovarjalo zoper sklep o izvršbi in stranki sta bili napoteni, da vprašanje rešita v pravnem postopku. Slovenske železnice so vložile civilno tožbo in zahtevale plačilo treh zneskov v višini približno 5.000.000 SIT (20.000 EUR).

10. Leta 1995 se je podjetje L. E. preoblikovalo v družbo z omejeno odgovornostjo v skladu s 580. členom Zakona o gospodarskih družbah, ki je od podjetij v njegovi pristojnosti zahteval povečanje osnovnega kapitala in usklajitev njihovega poslovanja z določbami tega zakona (glej 34. odstavek). Vendar podjetje v času preoblikovanja ni bilo več likvidno ali plačilno sposobno.

11. Pritožnik je 6. maja 1996 odstopil kot izvršilni direktor L. E. na podlagi sklepa skupščine družbe. Družbeniki niso imenovali novega direktorja in odtlej je družba obstajala brez vodstva. Pritožnikov odstop z mesta izvršilnega direktorja ni bil vpisan v sodni register pravnih oseb (v nadaljnjem besedilu: sodni register).

12. 19. junija 1997 so se člani podjetja L. E. na skupščini odločili, da predlagajo stečaj zaradi plačilne nesposobnosti podjetja. Podjetje L. E. je pri pristojnem sodišču vložilo predlog za uvedbo stečajnega postopka, ki pa je bil zavrnjen, ker podjetje ni izvršilo plačila zahtevanega predujma za kritje stroškov in izdatkov stečajnega postopka v znesku 150.000 SIT (626 EUR).

Člani so ugotovili, da ne bi mogli nositi stroškov stečaja, in se odločili počakati, da sodišče podjetje likvidira po načelu *proprio motu* v skladu s takrat veljavno zakonodajo, in sicer z Zakonom o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, kot je bil spremenjen in ki je začel veljati 1. julija 1997. S spremembo zakona so sodišča dobila pooblastilo za začetek stečajnega postopka na lastno pobudo v nekaterih posebnih okoliščinah (glej 34. odstavek).

13. 31. julija 1997 je pritožnik prenehal delati v podjetju L. E. Poleg tega sta proti koncu leta 2000 umrla še dva družbenika podjetja.

14. V civilnem postopku, ki so ga proti podjetju L. E. sprožile Slovenske železnice, je pritožnik prejel vabilo na obravnavo, določeno za 22. november 2000. Ker se obravnave ni mogel udeležiti, je v predloženih vlogah pojasnjeval, da podjetje že več let ni plačilno sposobno. 22. novembra 2000 je Okrožno sodišče v Ljubljani izdalo sodbo, s katero je podjetju L. E. naložilo plačilo treh zneskov, ki so jih zahtevale Slovenske železnice.

B. Postopek za izbris proti podjetju L. E.

15. Medtem je bil 1. julija 1999 Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji znova spremenjen, med drugim zaradi razveljavitve določb o stečaju po načelu *proprio motu*. Poleg tega je 23. julija 1999 začel veljati Zakon o finančnem poslovanju podjetij (v nadaljnjem besedilu: ZFPPOd). Uvedel je ukrep po načelu *proprio motu*, pri čemer so bila nesolventna in/ali nedejavna podjetja izbrisana iz sodnega registra brez likvidacije. Tako so ta podjetja lahko prenehala obstajati brez predhodnega postopka glede razpolaganja s sredstvi in glede poplačil – v največji možni meri – upnikov. ZFPPOd pa je za zagotovitev varstva upnikov predvidel, da družbeniki teh podjetij prevzamejo skupno solidarno odgovornost za dolgove nekdanjih podjetij.

16. Na podlagi obvestila Agencije RS za javnopravne evidence in storitve, da podjetje L. E. v dvanajstih zaporednih mesecih ni opravilo nobene transakcije prek svojega bančnega računa, je Okrožno sodišče v Ljubljani, ki deluje v vlogi registrskega sodišča, 19. januarja 2001 začelo postopek izbrisa podjetja iz sodnega registra.

17. Tega dne je bil sklep o uvedbi postopka izbrisa vpisan v sodni register in sledil je neuspešen poskus vročitve na sedežu podjetja. Dokument je bil poslan na naslov podjetja, ker pa tam ni bilo nikogar, ki bi ga prejel, je bilo obvestilo o prispeli pošiljki oddano v nabiralnik z obvestilom podjetju, da je zadevno pisanje mogoče prevzeti na pošti. 12. februarja 2001 je bil dokument vrnjen registrskemu sodišču z obvestilom, da ga naslovnik ni prišel iskat. Registrsko sodišče je vročitev opravilo z nabitjem na oglasno desko, kot je določeno z Zakonom o sodnem registru. Po besedah pritožnika je podjetje L. E. na naslovu svojega sedeža prenehalo

poslovati že leta 1997 in on sam tam ali v katerih drugih njegovih prostorih ni bil prisoten. Poleg tega na poslovni zgradbi ni bilo poštnih nabiralnikov in se je vsa pošta puščala v sprejemni pisarni/na recepciji.

18. Na sklep o uvedbi postopka izbrisa ni bilo nobenega ugovora s strani podjetja L. E. ali njegovih družbenikov. Zato je registrsko sodišče 11. maja 2001 izdalo sklep o izbrisu podjetja L. E. iz sodnega registra. Sklep je bil 30. maja 2001 objavljen v uradnem listu. Registrsko sodišče je sklep poskušalo vročiti podjetju L. E. tako, da ga je poslalo na naslov sedeža podjetja, vendar je bil tudi ta, podobno kot prejšnji dokument, 4. junija 2001 vrnjen z obvestilom, da ga naslovnik ni dvignil. Sklep je bil znova objavljen na oglasni deski registrskega sodišča. Niti podjetje L. E. niti kateri koli od njegovih družbenikov, ki so bili upravičeni do vložitve pritožbe, se ni pritožil proti sklepu, ki je zaradi tega 17. avgusta 2001 postal pravnomočen.

19. 25. septembra 2001 je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra in je s tem prenehalo obstajati. Obvestilo o izbrisu je bilo 6. februarja 2002 objavljeno v uradnem listu.

20. Pritožnik je navedel, da se je s tem, da je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra, seznanil 22. decembra 2004, ko mu je bil vročen sklep o izvršbi v zvezi z zasegom njegovega premoženja.

B. Postopek izvršbe proti pritožniku

21. Medtem je upnik na podlagi sodbe, ki je odredila, da mora L. E. Slovenskim železnicam plačati približno 20.000 EUR (glej 9. odstavek), 5. aprila 2002 pri Okrajnem sodišču v Ljubljani vložil predlog za izvršbo proti sedmim družbenikom podjetja.

22. 5. junija 2002 je Okrajno sodišče v Ljubljani upniku izdalo sklep o izvršbi glede zasega osebnega imetja pritožnika, ki se je pozneje razširil na njegovo plačo.

23. Pritožnik je 29. decembra 2004 vložil ugovor zoper sklep o izvršbi z utemeljitvijo, da okrajno sodišče ni ugotovilo njegove dejanske vloge v podjetju L. E. in priznalo njegovega statusa "pasivnega družbenika" (glej 48.–49. odstavek), kar bi ga oprostilo njegove odgovornosti za dolgove podjetja. Trdil je, da je upnikova terjatev do podjetja nastala, še preden se mu je sam pridružil, in da se je v upravljanje podjetja vključil zato, ker sta dva družbenika, ki sta pred tem opravljala to funkcijo, umrla. Poleg tega je pritožnik menil, da je bilo dokazno breme glede ugotovitve, da je bil aktivni družbenik podjetja, na upniku in da bi bilo treba zadevo obravnavati v pravnem postopku. Nazadnje je vložil predlog za odlog izvršbe.

24. 12. marca 2005 je bil pritožnikov ugovor zavrnjen. Okrajno sodišče je ugotovilo, da je bilo dokazno breme glede njegovega statusa neaktivnega družbenika na njem, torej na pritožniku, in da ni dokazal, da ni bil aktivni družbenik podjetja L. E. Okrajno sodišče je ugotovilo, da je pritožnik s svojim 11,11-% deležem v podjetju užival pravice manjšinskega družbenika

ter poleg tega bil zaposlen v podjetju in dejavno sodeloval pri njegovem upravljanju od aprila 1993. V vlogi vršilca dolžnosti direktorja in pozneje izvršnega direktorja je bil pooblaščen za ukrepanje v imenu podjetja. Poleg tega je bil potem, ko je odstopil kot izvršni direktor, pritožnik še vedno dejaven pri poslovanju podjetja in je podpisal tudi predlog za stečajni postopek. Okrajno sodišče je zatem zavrnilo pritožnikov zahtevek za odlog izvršbe, saj ni uspel dokazati, da bi mu izvršba povzročila nepopravljivo ali resno škodo. Pritožnik se je pritožil proti temu sklepu in ponavljal trditve, ki jih je navedel v ugovoru zoper sklep o izvršbi.

25. 6. maja 2005 se je pritožnik udeležil zaslišanja v zvezi z ugovorom proti sklepu o izvršbi, ki ga je vložil D. P., še en družbenik podjetja L. E.

26. 9. februarja 2006 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožnikovo pritožbo skoraj v celoti iz enakih razlogov kot sodišče prve stopnje in nato je sklep o izvršbi postal pravnomočen. Sodišče je med drugim opozorilo, da je ustavno sodišče glede ukrepa "spregleda pravne osebnosti" v skladu z uporabljenim Zakonom o finančnem poslovanju podjetij ugotovilo, da je skladen z načelom oddelitve sredstev podjetja od sredstev njegovih družbenikov, in zatorej skladen z ustavo. Višje sodišče je presodilo za nepomembno, ali je pritožnik postal družbenik podjetja L. E. pred ali po tem, ko je nastala terjatev upnika. Z vstopom v podjetje je prevzel njegova sredstva in obveznosti ter poleg tega užival pravice manjšinskega družbenika. Višje sodišče je velik poudarek dalo dejstvu, da je pritožnik dejavno sodeloval pri upravljanju podjetja. Pojasnilo je, da razlogi za spregled pravne osebnosti v skladu z ZFPPod niso bili enaki tistim, ki jih je določal Zakon o gospodarskih družbah. ZFPPod je vzpostavil neovrgljivo domnevo, da so družbeniki nedejavnih podjetij nameravali razpustiti podjetje in v ta namen jasno izjavili, da prevzemajo skupno in solidarno odgovornost za svoje neporavnane dolgove (glej 41. odstavek).

27. 5. maja 2006 je pritožnik pri ustavnem sodišču vložil dve ustavni pritožbi, eno v zvezi s postopkom izbrisa podjetja in drugo v zvezi s postopkom izvršbe.

28. 31. januarja 2007 je ustavno sodišče zavrglo pritožnikovo pritožbo v zvezi s postopkom izbrisa podjetja. Sklep je bil pritožniku vročen 5. februarja 2007. Sodišče je ugotovilo, da pritožnik ni imel pravnega interesa za izpodbijanje sklepa registrskega sodišča, saj je podjetje L. E. že bilo izbrisano iz sodnega registra. Zato tudi pozitiven izid ustavne pritožbe ne bi mogel izboljšati njegovega pravnega položaja. Ustavno sodišče je 9. julija 2007 zavrnilo tudi pritožbo v zvezi s postopkom izvršbe z ugotovitvijo, da pritožnikove ustavne pravice očitno niso bile kršene. Ob ponovnem poudarjanju, da so samo aktivni družbeniki izbranih gospodarskih družb lahko odgovorni za dolgove teh družb, je ustavno sodišče sklenilo, da so nižja sodišča pravilno ugotovila, da dejavna udeležba pritožnika pri upravljanju podjetja L. E. tega ni mogla odvezati osebne odgovornosti za dolgove podjetja.

29. Leta 2010 je bil sklep o izvršbi na plačo pritožnika izvršen in del vsake od pritožnikovih mesečnih plač zasežen zaradi poplačila dolga. 23. septembra 2011 je pritožnik dosegel izvensodno poravnavo s Slovenskimi železnicami in plačal dogovorjeni znesek, nato je bil predlog za izvršbo proti njemu umaknjen. 28. septembra 2011 je bil postopek proti pritožniku končan. V celoti je pritožnik upniku plačal 32.795 EUR.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

A. Zakonodaja, ki je veljala pred Zakonom o finančnem poslovanju podjetij

30. Leta 1988 je v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji začel veljati Zakon o podjetjih, ki je zagotavljal pravni okvir zasebnega lastništva podjetij. Zakon je določal, da zasebna podjetja lahko ustanovi širok krog vlagateljev z relativno nizko udeležbo osnovnega kapitala.

31. Potem ko je postala samostojna, je Slovenija leta 1993 sprejela Zakon o gospodarskih družbah, ki je v celoti nadomestil Zakon o podjetjih. Po tem zakonu družba z omejeno odgovornostjo pomeni družbo, katere osnovni kapital sestavljajo vpisani prispevki njenih družbenikov. Družba ima lahko največ petdeset družbenikov in je določena s pogodbo, ki jo sklenejo družbeniki v obliki notarskega zapisa. Vsak družbenik pridobi svoj poslovni delež v sorazmerju z njegovim deležem v celotnem osnovnem kapitalu. Družbeniki niso odgovorni za obveznosti družbe z omejeno odgovornostjo. Direktor gospodarske družbe mora družbo vpisati v sodni register. Vloga za vpis v register mora med drugim vsebovati seznam družbenikov in njihovih deležev, ime podjetja, dejavnost in sedež. O vsaki spremembi podatkov, vpisanih v sodni register, je treba v treh dneh obvestiti registrsko sodišče.

32. Družba z omejeno odgovornostjo ima enega ali več direktorjev, ki so odgovorni za vodenje poslovanja in zastopanje družbe. Vendar se nekatere pomembne odločitve v zvezi z upravljanjem in vodenjem družbe (imenovanje direktorjev ali razdelitev dobička) sprejmejo na skupščini. Družbeniki, katerih poslovni deleži obsegajo najmanj eno desetino celotnega osnovnega kapitala, lahko zahtevajo sklic skupščine; v zvezi s tem se od njih zahteva, da določijo vprašanja, o katerih naj odloča skupščina, in razloge za sklic skupščine. Poleg tega ti družbeniki lahko zahtevajo tudi, da se na dnevni red skupščine, ki je že bil naznanjen, uvrsti kakšno posebno vprašanje. Direktor podjetja mora prav tako družbenika podjetja na njegovo zahtevo nemudoma obvestiti o zadevah v podjetju in mu omogočiti dostop do evidenc in datotek družbe.

33. V zvezi s prenehanjem obstoja družbe Zakon o gospodarskih družbah določa, da mora družba z omejeno odgovornostjo prenehati obstajati, med drugim, če gre v stečaj ali če se osnovni kapital družbe

zmanjša pod zakonsko mejo ali če se družbeniki odločijo za njeno prenehanje. Vsak družbenik, katerega poslovni delež znaša najmanj eno desetino celotnega osnovnega kapitala, lahko vloži tožbo pri pristojnem sodišču z zahtevo po prenehanju družbe, če meni, da ciljev družbe ni mogoče doseči v zadostni meri ali če obstajajo drugi utemeljeni razlogi za prenehanje družbe. Poleg tega se družbeniki družbe z omejeno odgovornostjo lahko odločijo za njeno prenehanje po tako imenovanem hitrem postopku, brez likvidacije, če vsi družbeniki od registrskega sodišča zahtevajo izbris družbe iz sodnega registra. V takem primeru morajo k vlogi priložiti sklep o prenehanju podjetja po skrajšanem postopku in izjavo vseh družbenikov v obliki notarskega zapisa o tem, da so bile izpolnjene vse obveznosti družbe, da so bili urejeni vsi spori z zaposlenimi in da družbeniki prevzemajo skupno in solidarno odgovornost za morebitne neporavnane obveznosti družbe. Terjatve do izbrisanega podjetja se od družbenikov lahko terjajo v enem letu po objavi obvestila o izbrisu v sodnem registru.

34. Zakon o gospodarskih družbah je uvedel pomembne spremembe v delovanje podjetij in med drugim povečal najmanjši osnovni kapitalski delež, ki se zahteva za delovanje družb z omejeno odgovornostjo. Že delujoče družbe so morale svoje delovanje uskladiti z novo, bolj omejitveno zakonodajo v približno letu in pol po začetku veljavnosti zakona. Če tega ne bi storile, bi morale v skladu s 580. členom Zakona o gospodarskih družbah prenehati obstajati in biti izbrisane iz sodnega registra po načelu *proprio motu*, medtem ko bi njihovi nekdanji družbeniki morali prevzeti osebno odgovornost za dolgove teh družb. Pozneje je ustavno sodišče to določbo razveljavilo v delu, ki razlikuje med družbeniki, ki so bili dejavno vključeni v delovanje družbe, in tako imenovanimi "pasivnimi družbeniki" (odločba št. U-I-135/00). V skladu z odločitvijo ustavnega sodišča so bili lahko samo nekdanji aktivni družbeniki osebno odgovorni za dolgove podjetja (glej 49. odstavek).

35. Leta 1997 se je zakonodajalec odzval na vprašanje velikega števila nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij s spremembo Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji. Sprememba, ki je začela veljati 1. julija 1997, je pooblastila sodišča, da na lastno pobudo sprožijo stečajni postopek proti podjetjem, ki niso izplačala plač v treh zaporednih mesecih ali imajo blokiran bančni račun ali so bila nelikvidna (brez likvidnih sredstev) v preteklih dvanajstih mesecih. Plačilno nesposobna podjetja, ki so sama vložila predlog za stečaj, so morala plačati predjem za kritje stroškov objave obvestila o začetku stečajnega postopka v uradnem listu. Preostali stroški stečajnega postopka so se plačali iz stečajne mase; če sredstva iz stečajne mase niso zadostovala za pokritje stroškov postopka, je stečajni senat začel stečajni postopek in ga nemudoma končal. Določbe o stečajnem postopku, sproženem po načelu *proprio motu*, so bile razveljavljene z drugo spremembo zakona, ki je začela veljati 1. julija 1999, potem ko je bilo

ugotovljeno, da tak način obravnavanja neaktivnih podjetij ni pomenil izvedljive rešitve glede na njihovo veliko število (približno 6.000 neaktivnih podjetij v začetku leta 1998) in je državi prinesel visoke stroške uvedbe stečajnega postopka.

B. Zakon o finančnem poslovanju podjetij

36. ZFPPod je bil sprejet 24. junija 1999 in objavljen v Uradnem listu RS št. 54/99 z dne 8. julija 1999. Zakon je začel veljati 23. julija 1999 in je uvedel nove načine obravnavanja nedejavnih in/ali plačilno nesposobnih podjetij. Zakonodajalec je ugotovil, da številna zasebna podjetja niso mogla izpolnjevati svojih obveznosti in so tako prispevala k slabi finančni disciplini v pravnem poslovanju podjetij ter svoje upnike spravljala v negotov položaj. Zakon je zato od podjetij zahteval, da poslujejo tako, da so sposobna v vsakem trenutku pravočasno izpolniti svoje obveznosti (5. člen). Poleg tega so morala vzdrževati ustrezno raven kapitala, sorazmerno glede na obseg in vrsto poslovanja in dejavnosti, ki so jih izvajala, ter tveganja, ki so jim bila izpostavljena (6. člen). V zvezi s tem je vodstvo gospodarske družbe moralo zagotoviti, da je družba svojo dejavnost izvajala v skladu z zakoni in načeli finančnega poslovanja (8. člen), da je redno nadzorovala tveganja, ki so nastajala pri izvajanju tega poslovanja, in da je sprejemala ustrezne ukrepe za varovanje pred takimi tveganji (9. člen).

37. Če je družba postala nelikvidna in zato nesposobna pravočasno izpolniti svoje zapadle obveznosti, je vodstvo moralo sprejeti potrebne ukrepe za ponovno vzpostavitev likvidnosti, in če ti ukrepi v naslednjih dveh mesecih niso prinesli rezultatov, vložiti predlog za stečaj ali prisilno poravnavo (12. člen). Če je družba postala plačilno nesposobna in njena sredstva niso zadostovala za izpolnitev obveznosti, je moralo vodstvo vložiti predlog za stečaj ali prisilno poravnavo najpozneje v dveh mesecih (13. člen). Če vodstvo teh obveznosti ni izpolnilo, so bili člani vodstva lahko spoznani za osebno odgovorne za morebitno škodo, povzročeno upnikom podjetja zaradi neizpolnitve obveznosti. Še več, pod določenimi pogoji so bili lahko tudi nadzorni svet in družbeniki podjetja spoznani za osebno odgovorne za morebitno oškodovanje upnikov.

38. Podjetja, ki niso upoštevala predpisanih postopkov glede ponovne vzpostavitve plačilne sposobnosti ali prenehanja svojega delovanja v primeru plačilne nesposobnosti, je bilo treba izbrisati iz sodnega registra *proprio motu* brez predhodnega postopka likvidacije v skladu z določbami 3. poglavja ZFPPod. V skladu s 25. členom se je začel postopek izbrisa, če je bilo med drugim mogoče domnevati, da zadevno podjetje ni imelo sredstev. Tako se je štelo, če podjetje ni opravilo nobene transakcije prek registriranega bančnega računa v dvanajstih zaporednih mesecih. Organizacije, ki so opravljale plačilni promet za podjetje, so morale o obstoju teh okoliščin obvestiti sodišče, odgovorno za vzdrževanje sodnega

registra (registrsko sodišče), v enem mesecu od njihovega nastanka (drugi odstavek 26. člena).

39. Registrsko sodišče je moralo postopek izbrisa začeti na lastno pobudo, potem ko je ugotovilo, da so bili izpolnjeni pogoji za izbris družbe iz registra. Sklep o začetku postopka je bil vročen podjetju in vpisan v sodni register (29. člen) družb. Ugovor je v dveh mesecih lahko vložilo bodisi podjetje samo bodisi družbenik podjetja ali upnik na podlagi dejstva, i) da so bili pogoji za izbris napačno ugotovljeni ali nepopolni; ii) da se je začel ali je bil uporabljen drug postopek prenehanja družbe, namreč prisilna poravnava, stečaj ali likvidacija podjetja, ali iii) da je bil v imenu podjetja vložen predlog za uvedbo stečajnega postopka in je bila plačan predujem za začetek stečajnega postopka oziroma je bil predlagatelj stečaja oproščen plačila predujma (30. člen).

40. Če ugovora na sklep o začetku postopka izbrisa podjetja ni bilo ali če je bil tak ugovor zavrnjen, je registrsko sodišče izdalo sklep, da se podjetje izbriše iz sodnega registra, ki se je vročil zadevnemu podjetju in bil objavljen v uradnem listu (32. in 33. člen). Ugovor proti taki odločitvi je v tridesetih dneh po vročitvi sklepa zadevnemu podjetju ali po njegovi objavi v uradnem listu lahko vložila oseba, ki je vložila neuspešen ugovor zoper začetek postopka izbrisa, družbenik podjetja ali njegov upnik iz enakih razlogov kot prejšnji ugovor (34. člen). Če ugovora zoper sklep o izbrisu podjetja ni bilo ali je bil tak ugovor zavrnjen, je sklep o izbrisu postal pravnomočen in registrsko sodišče je podjetje izbrisalo iz sodnega registra; obvestilo o tem je bilo objavljeno v uradnem listu (35. člen).

41. Da bi se zagotovilo varstvo upnikov, je ZFPPod določal, da družbeniki teh podjetij prevzamejo skupno solidarno odgovornost za preostale dolgove podjetja. Zakon je vseboval neizpodbojno domnevo, da so družbeniki nedejavnih oziroma plačilno nesposobnih podjetij nameravali ukiniti svoja podjetja, vendar pri tem niso sprožili postopka prenehanja obstoja ali stečajnega postopka družbe. V skladu z veljavnimi določbami (četrti odstavek 27. člena ZFPPod v povezavi s prvim odstavkom 394. člena Zakona o gospodarskih družbah) je za družbenike podjetja štelo, da soglašajo s prevzemom skupne solidarne odgovornosti za morebitne preostale dolgove izbrisanega podjetja. Upniki podjetja so lahko uveljavljali svoje terjatve do družbenikov v enem letu po objavi obvestila o izbrisu v uradnem listu.

42. Zaradi daljnosežnih posledic ZFPPod so se odločbe o ukrepih, ki se sprejmejo z namenom zagotoviti, da ima podjetje ustrezen kapital in je plačilno sposobno, začele uporabljati šest mesecev po začetku veljavnosti zakona. Še pozneje so začele veljati določbe 3. poglavja, ki ureja postopek izbrisa podjetja. V zvezi s tem je domneva, da podjetje nima sredstev, postala veljavna šele, ko podjetje ni uspelo izvršiti plačil prek svojega bančnega računa v dvanajstih zaporednih mesecih po začetku veljavnosti ZFPPod, to je 23. julija 2000.

43. Leta 2007 se je zakonodajalec ob ugotovitvi, da je ZFPPod pomenil poseganje v številna načela korporacijskega prava ter imel daljnosežne in neugodne učinke na položaj družbenikov izbrisanih podjetij, odločil spremeniti zakon in družbenike podjetij razbremeniti njihove osebne odgovornosti za dolgove njihovega podjetja. Sprememba ZFPPod je določala, da je treba vse začete sodne in upravne postopke, v katerih so upniki izbrisanih podjetij uveljavljali svoje terjatve proti družbenikom teh podjetij, zaključiti po načelu *proprio motu*. Več upnikov, katerih postopki proti nekdanjim družbenikom izbrisanih podjetij so potekali in ki so bili torej pred tem, da izgubijo vse možnosti vračila svojih zahtevkov, je vložilo ustavno pritožbo proti novemu predpisu. Ustavno sodišče je v sklepu št. U-I-117/07 ugodilo njihovi pritožbi in razveljavilo izpodbijane določbe z ugotovitvijo, da niso zagotavljale ustrezne zaščite upnikov.

C. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju

44. 15. januarja 2008 je bil sprejet Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, ki je nadomestil Zakon o finančnem poslovanju podjetij. Novi zakon je ohranil možnost izbrisa podjetja iz sodnega registra brez predhodnega postopka likvidacije, vendar pod nekoliko drugačnimi pogoji.

45. Zatem je Zakon o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb (v nadaljnjem besedilu: Zakon o odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb), sprejet 19. oktobra 2011, družbenike znova odvezal osebne odgovornosti za dolgove izbrisanih podjetij. Ker so bile zakonske rešitve, predvidene v zakonu, podobne tistim v spremenjenem ZFPPod (glej 43. odstavek), je bilo ustavno sodišče znova pozvano, da presodi, ali je zakon vzpostavil pravično ravnovesje med interesi družbenikov izbrisanih podjetij in njihovimi upniki. Ustavno sodišče je poudarilo, da v zadevah, ko so bile upnikove terjatve priznane s sodno odločbo ali če je še potekal sodni postopek, kot tudi v zadevah, ko upnik še ni vložil zahtevka zoper nekdanje družbenike izbrisanega podjetja, vendar je imel legitimno pričakovanje, da bo to storil, ustavno dopustnih razlogov za poseganje v upnikove pridobljene pravice ni bilo. Vendar je sodišče dovolilo razbremenitev nekdanjih družbenikov podjetij, ki so bila izbrisana iz sodnega registra po začetku veljavnosti zakona.

D. Odločitev ustavnega sodišča v zvezi z vzpostavitvijo osebne odgovornosti družbenikov oziroma delničarjev za dolgove družbe (št. U-I-135/00)

46. Ureditev, ki jo je uvedel ZFPPod iz leta 1999, so pred ustavnim sodiščem izpodbijali številni nekdanji družbeniki izbranih podjetij. Ustavno sodišče je 9. oktobra 2002 ustavno pritožbo delno zavrnilo (odločba št. U-I-135/00) in razsodilo, da ukrep izbrisa nedejavnega podjetja, ki ni imelo sredstev, ni bil neskladen z ustavo. Gospodarsko nedejavno podjetje ni izvajalo nobene poslovne dejavnosti niti ni ustvarjalo dohodka ali izvrševalo plačil. Hkrati njegov finančni položaj ni bil poznan upnikom, ki so se zanašali na domnevo, da je podjetje imelo vsaj najmanjšo dopustno količino sredstev. Iz teh razlogov so nedelujoča podjetja pomenila nevarnost za varnost pravnega prometa podjetij in položaj njihovih upnikov.

47. Upravičenci so trdili tudi, da v postopku izbrisa niso mogli učinkovito zaščititi svojih pravic, saj jim dokumenti o uvedbi postopka in izbrisu niso bili osebno vročeni. V odgovoru na to trditev je ustavno sodišče odločilo, da je bila vročitev dokumentov podjetju skupaj z javno objavo v sodnem registru gospodarskih družb ali uradnem listu ustrezna. Pripomnilo je, da je ukrep veljal za različne oblike podjetij, od katerih so nekatera pripadala velikemu številu delničarjev. Osebna vročitev dokumentov bi bila preveč zamudna in v nekaterih primerih nemogoča.

48. V zvezi z osebno odgovornostjo nekdanjih družbenikov ali delničarjev je ustavno sodišče poudarilo, da je res, da bi načeloma lahko upravičeno pričakovali, da njihova odgovornost glede obveznosti podjetja ne bo presegala vrednosti njihovega deleža. Vendar so morala podjetja svoje delovanje zagotoviti z ustreznim osnovnim kapitalom, in sicer tako, da ta ne bi padel pod zakonsko določeno najmanjšo vrednost. Podjetja, ki so poslovala z nezadostnim osnovnim kapitalom, so bila gospodarsko precej šibkejša od tistih, ki so delovala v skladu z zakonom, kar je vplivalo na varnost pravnega poslovanja kot celote. Kljub temu je ustavno sodišče priznalo različne pravne in dejanske položaje delničarjev izbranih podjetij in vzpostavilo razlikovanje med tako imenovanimi "aktivnimi delničarji", ki so lahko vplivali na poslovanje družbe, in "pasivnimi delničarji", ki takega vpliva niso izvajali. Podprlo je predpis, kolikor se je uporabljal za prvo omenjeno skupino, vendar ga je razveljavilo glede na pasivne delničarje. V svoji obrazložitvi je ustavno sodišče postavilo merila, ki so jih redna sodišča morala upoštevati pri odločanju o položaju nekdanjih delničarjev. Ta merila so temeljila na subjektivnem ravnanju delničarjev, in ne na razsežnosti posledic, ki bi jih tako ravnanje imelo za poslovanje podjetja, torej na njihovo znanje o in sodelovanje pri upravljanju družbe.

49. Naloga sodišč, ki odločajo o osebni odgovornosti delničarjev, je bila zato predvsem ugotoviti, ali je posamezni družbenik ali delničar vplival na poslovanje podjetja. Svojo presojo so morala utemeljiti na več merilih, in

sicer na vrsti družbe (delniška družba ali družba z omejeno odgovornostjo), statusu posameznih delničarjev (posamezniki ali pravne osebe), in notranjih odnosih med delničarji. Po mnenju ustavnega sodišča so se sodišča, ki odločajo o vprašanju osebne odgovornosti, poleg tega lahko sklicevala na splošna merila, ki jih je Zakon o gospodarskih družbah določal v zvezi s pravilom spregleda pravne osebnosti neke družbe, in sicer, ali je i) posameznik zlorabil podjetje, da bi dosegel cilj, ki ga kot posameznik ne bi smel imeti, ali je ii) posameznik zlorabil podjetje in s tem povzročil škodo njegovim upnikom, ali je iii) posameznik sredstva podjetja uporabil za svoje osebne interese v nasprotju z zakonom, ali iv) je posameznik zmanjšal sredstva družbe v svojo korist ali v korist druge osebe vedoč, da ne bo sposoben izpolniti svojih obveznosti do tretjih oseb.

PRAVO

I. PREDHODNI UGOVORI VLADE

A. Navedbe strank

50. Vlada je ugovarjala, da je bila ta pritožba nedopustna, češ da glede dela, ki se nanaša na postopek izbrisa, pritožnik ni ravnal v skladu s šestmesečnim rokom za vložitev pritožbe. Podjetje L. E. je bilo izbrisano iz sodnega registra v letu 2001 in sta bila tako sklep o uvedbi postopka izbrisa (glej 16. odstavek) kot sklep o izbrisu podjetja iz sodnega registra (glej 18. odstavek) izvršena nekaj let prej, preden je pritožnik vložil ustavno pritožbo z namenom izpodbijanja izbrisa. V skladu s tem je ustavno sodišče ugotovilo, da pritožnikovega pravnega položaja ni bilo mogoče izboljšati z razveljavitvijo izpodbijanih odločitev, in zato sklenilo, da pritožnik ni imel pravnega interesa za njihovo izpodbijanje (glej 28. odstavek). Po mnenju vlade je šestmesečni rok za vložitev zahtevka pred Sodiščem začel teči na dan, ko je sklep o izbrisu podjetja iz sodnega registra postal dokončen, in dejstvo, da je pritožnik nekaj let pozneje vložil ustavno pritožbo, tega roka ni podaljšalo.

51. Poleg tega je vlada ugotovila, da je pritožnik v izvršilnem postopku dosegel izvensodno poravnavo z upnikom (glej 29. odstavek). Ob ugotovitvi, da je pritožnik priznal dolg in ga plačal, je vlada trdila, da ni bil več upravičen do navajanja ugovorov v zvezi z zakonskim predpisom o naložitvi osebne odgovornosti za obveznosti izbranih podjetij njihovim družbenikom.

52. Je pa vlada v svojih nadaljnjih pripombah poudarila, da očitki v zvezi z izvršilnim postopkom niso bili del te pritožbe, temveč so bili

verjetno navedeni v drugi pritožbi, ki jo navaja pritožnik, o kateri pa ni bila obveščena.

53. Pritožnik je zatrjeval, da je šestmesečni rok za vložitev zahtevka pred Sodiščem tekel od dneva pravnomočnosti končne odločitve domačih organov. Bil je prepričan, da je upravičeno vložil dve ustavni pritožbi zaradi izpodbijanja tako izbrisa kot sklepa o izvršbi v času, ko se je seznanil z obema sklopoma postopkov. Poudaril je, da se ne bi mogel pritožiti pri Sodišču, še preden je izvedel za izbris in svojo posledično osebno odgovornost, kar se je zgodilo tri leta po izbrisu. Glede na to, da se je eden od njegovih glavnih očitkov nanašal na pomanjkanje priložnosti za sodelovanje v postopku izbrisa zaradi tega, ker mu domači organi niso vročili ustreznih sklepov, je bil prepričan, da je bilo mogoče ugovor vlade zaradi njegovega neupoštevanja šestmesečnega roka razrešiti samo s proučitvijo utemeljenosti zadeve. Izvršba sama je bila sestavni del postopka in zato je bilo treba postopek izbrisa in izvršilni postopek obravnavati kot celoto.

54. Poleg tega je pritožnik v zvezi z izvensodno poravnavo poudaril, da sam ni ustvaril obveznosti plačila upniku, temveč je postal odgovoren za plačilo zaradi izbrisa. Ob upoštevanju dejstva, da bi upnik lahko zasegel do dve tretjini pritožnikove mesečne plače, se je pritožnik rajši odločil za sklenitev sporazuma o poravnavi, pri čemer je v obliki pavšalnega zneska plačal le del dolga podjetja, ki je bil sorazmeren z njegovim deležem v nekdanjem podjetju. Glede na to, da je bil – podobno kot tudi vsi drugi družbeniki podjetja – solidarno odgovoren za plačilo celotnega zneska, ki ga je podjetje L. E. dolgovalo Slovenskim železnicam, je pritožnik glede pogojev poravnave menil, da so bili zanj ugodni. Če povzamemo, je bila poravnava le sredstvo, da bi se izognil večjemu oškodovanju svojega premoženja.

B. Presoja Sodišča

55. V zvezi s skladnostjo ravnanja pritožnika glede šestmesečnega roka za vložitev zahtevka Sodišče znova poudarja, da šestmesečni rok začne teči na dan, ko je pritožnik in/ali njegov zastopnik zadostno obveščen o domači pravnomočni odločbi (glej *Baghli proti Franciji*, št. 34374/97, 31. odstavek, ESČP 1999-VIII, in *A. N. proti Litvi*, št. 17280/08, 77. odstavek, 31. maj 2016). V obravnavani zadevi je bil sklep ustavnega sodišča o zavrnitvi pritožnikove ustavne pritožbe izdan 31. januarja 2007 in pritožniku vročen 5. februarja 2007. Pritožnik je vlogo pri Sodišču vložil 4. avgusta 2007, kar pomeni v šestih mesecih po vročitvi sklepa ustavnega sodišča.

56. Po mnenju vlade pa je bil datum, na podlagi katerega je bilo treba izračunati šestmesečni rok, 17. avgust 2001, torej dan, na katerega je sklep o izbrisu podjetja iz sodnega registra postal pravnomočen. Sodišče ob ugotovitvi, da v mnogih primerih pravnomočnost v pomenu *res iudicata* ne

ustreza pravnomočni domači odločitvi v časovnem smislu, ponavlja, da se od pritožnikov v zvezi s pritožbami proti Sloveniji načeloma zahteva vložitev ustavne pritožbe pred vložitvijo pritožbe pri Sodišču (glej *Kurić in drugi proti Sloveniji* [VS], št. 26828/06, 296. odstavek, ESČP 2012 (izvlečki), in sklicevanja v sodbi). In še, čeprav je ustavno sodišče sprejelo stališče, da tudi če bi v pritožnikovi zadevi bila izdana pozitivna odločitev, se njegov pravni položaj ne bi mogel izboljšati (glej 28. odstavek); njegova ustavna pritožba namreč ni bila zavrnjena kot prepozno vložena.

57. Trditev vlade pomeni, da se ustavna pritožba v okoliščinah te zadeve ne bi smela šteti za učinkovito pravno sredstvo. Vendar če praviloma upoštevamo, da ustavna pritožba šteje za učinkovito pravno sredstvo, ki ga je treba izčrpati, v odsotnosti jasnih argumentov glede tega, katere pravne poti, če sploh katere, je imel pritožnik na voljo v času, ko je izvedel za izbris, Sodišče ne more sprejeti tega, da se ustavna pritožba ne upošteva za namene izračuna šestmesečnega roka za vložitev pritožbe. Sodišče zato meni, da je pritožnik ravnal skladno z omenjenim šestmesečnim rokom.

58. Poleg tega v zvezi s trditvijo vlade, da je izvensodna poravnava pritožniku preprečevala, da bi vložil kakršno koli pritožbo v zvezi s svojo osebno odgovornostjo za dolgove podjetja L. E., Sodišče ugotavlja, da poteka ravnanja, ki ga je izbral pritožnik, ni mogoče razlagati kot priznanje, da je dolg, ki ga je plačal, tudi zakonito dolgoval. Poleg tega je pritožnik pred poravnavo uporabil, kot se zdi, vse razpoložljive domače pravne poti z namenom izpodbijanja svoje odgovornosti za plačilo zadevnega dolga. In pri Sodišču je vložil to pritožbo. Kot je pojasnil pritožnik, so bili pogoji poravnave zanj ugodnejši kot odgovornost, ki mu je bila naložena na podlagi zakona, in je poravnavo sprejel samo zato, da bi preprečil nastanek večje škode. Sodišče ugotavlja, da golo dejstvo, da je pritožnik izpolnil dolžnost, ki mu jo je nalagal eden od izpodbijanih sklepov, pritožniku ne odvzame statusa žrtve v smislu 34. člena konvencije. Prav tako ne vodi do sklepa, da je bila zadeva rešena ali da nadaljnje proučevanje pritožbe v smislu točk b in c prvega odstavka 37. člena konvencije ni več upravičeno.

59. Nazadnje v zvezi s področjem uporabe Sodišče pripominja, da so bile v odgovoru na pritožnikovo pritožbo glede osebne odgovornosti za dolgove stranke pozvane k predložitvi svojih stališč glede vprašanja o tem, ali je omenjena odgovornost vsebovala pravično ravnovesje med njegovimi pravicami, zaščitenimi po 1. členu protokola št. 1, in javnim interesom. Ugotovljeno je, da se je vlada v svojih stališčih glede sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe večkrat sklicevala na izvršilni postopek v zvezi z dejstvi in tudi pravom. S trditvijo, da je bil pritožnik upravičeno označen kot "aktivni družbenik" podjetja, se je vlada sklicevala tudi na odločitve, ki so jih domača sodišča izdala v izvršilnem postopku. Zato bo Sodišče izvršilni postopek obravnavalo v svoji presoji glede zatrjevanih kršitev, če je bila v tem postopku ugotovljena osebna odgovornost pritožnika.

60. Glede na zgoraj navedene ugotovitve je treba predhodne ugovore vlade zavrniti.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 1. ČLENA PROTOKOLA ŠT. 1 H KONVENCIJI.

61. Ob sklicevanju na 1. člen protokola št. 1 h konvenciji se je pritožnik pritožil, da je bila kršena njegova pravica do mirnega uživanja premoženja. Poleg tega se je v skladu s prvim odstavkom 6. člena konvencije pritožil, da izbriša iz sodnega registra niso spremljala postopkovna jamstva in da je bila zaradi tega kršena njegova pravica do poštenega sojenja.

62. 1. člen protokola št. 1 h konvenciji določa:

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Prejšnje določbe pa nikakor ne smejo omejevati pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

63. Če pride v poštev, prvi odstavek 6. člena konvencije določa:

"1. Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega /.../ odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče /.../"

64. Sodišče ponavlja, da je glavni opredeljevalec dejstev, ki jih je v pravu treba opredeliti v vsaki obravnavani zadevi (glej, med številnimi drugimi zadevami, *Guerra in drugi proti Italiji*, 19. februar 1998, 44. odstavek, *Poročila o sodbah in sklepih* 1998-I). Že pred tem je presodilo, da čeprav 1. člen protokola št. 1 ne vsebuje nobenih izrecnih postopkovnih zahtev, kljub temu tudi pomeni, da mora domača zakonodaja zagotavljati pravno varstvo pred samovoljnim vmešavanjem državnih organov in da morajo vsak poseg v mirno uživanje premoženja spremljati nekatera postopkovna jamstva (glej *Capital Bank AD proti Bolgariji*, št. 49429/99, 134. odstavek, ESČP 2005-XII (izvlečki)). V obravnavani zadevi Sodišče meni, da je pritožba zaradi odsotnosti učinkovitega pravnega postopka za izpodbijanje izbriša, ki jo je pritožnik navedel v skladu s prvim odstavkom 6. člena konvencije, tesno povezana s pritožbo v skladu s 1. členom protokola št. 1 in se lahko ustrezno obravnava kot del te pritožbe (glej, *mutatis mutandis*, *Forminster Enterprises Limited proti Češki republiki*, št. 38238/04, 59. odstavek, 9. oktober 2008).

A. Uporaba 1. člena protokola št. 1 v zvezi z odpisom pritožnikovega deleža v podjetju L. E.

1. Navedbe strank

65. Stranki sta se strinjali, da je osebna odgovornost pritožnika za neporavnane dolgove podjetja L. E. pomenila poseg v njegovo pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Enako stališče je zavzelo tudi Sodišče. Nista pa se strinjali o tem, ali se je 1. člen protokola št. 1 lahko uporabljal v zvezi z odpisom pritožnikovega deleža v podjetju L. E. glede na to, da ta ni imel več nobene ekonomske vrednosti.

66. Vlada je priznala, da je delež v podjetju načeloma pomenil "premoženje" za namene 1. člena protokola št. 1, ker ga je sestavljal nabor pravic, vključno s pravico do upravljanja podjetja in pravico do deleža iz dobička. Vendar je poudarila, da v obravnavani zadevi podjetje ni opravilo nobene poslovne operacije in ni imelo sredstev, iz katerih bi bilo mogoče poravnati terjatev upnika. Ker je bila ekonomska vrednost pritožnikovega deleža v izbrisnem podjetju zato vprašljiva, je vlada menila, da deleža ni mogoče upoštevati kot "premoženje". Je pa vlada, če bi Sodišče prišlo do drugačnega sklepa, izrazila stališče, da je ukrep, po katerem so bili nekdanji družbeniki izbrisane podjetja obravnavani kot univerzalni pravni nasledniki družb in so temu ustrezno prevzeli odgovornost ne le za svoje obveznosti, ampak tudi za vsa morebitna sredstva, pomenil nadzor nad uporabo premoženja.

67. Pritožnik je izrazil nestrinjanje in trdil, da se je 1. člen protokola št. 1 v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča uporabljal za delež v podjetju. Poudaril je, da je Sodišče v zadevi *Sovtransavto Holding proti Ukrajini* (št. 48553/99, 91.–93. odstavek, ESČP 2002-VII) ugotovilo, da lastnik deleža v podjetju ni imel samo posrednega zahtevka do premoženja podjetja, temveč tudi druge ustrezne pravice, kot sta glasovalna pravica in pravica do vpliva na podjetje. Tako je bilo po mnenju pritožnika malo pomembno, da je bilo podjetje L. E. v času izbrisa brez sredstev. Tudi v tej zadevi so družbeniki podjetja ohranili glasovalno pravico, pravico do vpliva na podjetje in druge korporacijske pravice. Poleg tega je bil odpis družbenikovega deleža v podjetju L. E. neposredno povezan z njegovimi pravicami, ki jih je varoval 1. člen protokola št. 1.

2. Presoja Sodišča

68. Sodišče pripominja, da v delu, v katerem se je pritožnik pritoževal zaradi izgube svojega deleža v podjetju L. E. kot posledice izbrisa, obravnavana zadeva odpira dve vprašanji v zvezi z uporabo 1. člena protokola št. 1, ki se nanaša na naravo njegovega deleža v podjetju.

69. Prvič, Sodišče meni, da je treba proučiti vprašanje bolj splošne narave, namreč ali je ukrepe v zvezi s podjetjem mogoče obravnavati, kot da

neposredno vplivajo na pravice pritožnika kot družbenika tega podjetja. V zvezi s tem je Sodišče med drugim sprejelo pritrdilni sklep v zadevah, ko so izpodbijani ukrepi neposredno vplivali na pravice, ki so inherentni del posedovanja delnic ali deležev, kot je to pri odpisu delnic ali obveznosti, da se zamenjajo po neugodnem tečaju (glej *Olczak proti Poljski* (sklep), št. 30417/96, 60.–62. odstavek, ESČP 2002-X, in *Pokis proti Latviji* (sklep), št. 528/02, ESČP 2006-XV). Čeprav je res, da je bil izpodbijani ukrep izbrisa v škodo podjetju L. E., je nesporno, da je tudi neposredno vplival na pritožnika na dva različna načina. Ne samo, da je bil njegov delež v podjetju odpisan, temveč je odpis njegovega deleža hkrati povzročil njegovo osebno odgovornost za dolgove izbrisanega podjetja. Zato so z razpustitvijo družbe L. E. nastale posledice, ki so prizadele finančne interese pritožnika kot nekdanjega družbenika podjetja in bile neposredno odločilne za njegove pravice posameznika.

70. Drugič, vlada je sprožila vprašanje, ali je bilo pritožnikov delež vprašljive ekonomske vrednosti mogoče obravnavati kot "premoženje" v smislu 1. člena protokola št. 1. Ob upoštevanju tega Sodišče ugotavlja, da je treba razjasniti naravo deleža v podjetju v posebnih okoliščinah te zadeve.

71. Delež podjetja z ekonomsko vrednostjo se lahko obravnava kot premoženje (*Olczak proti Poljski*, 60. odstavek, in *Sovtransavto Holding proti Ukrajini*, že navedeno, 91. odstavek). Sodišče je ugotovilo tudi, da so deleži podjetja, proti kateremu je bil uveden postopek prisilne uprave zaradi njegove plačilne nesposobnosti in nezmožnosti izpolnjevanja obveznosti, nedvomno imeli svojo ekonomsko vrednost in so bili premoženje v smislu 1. člena protokola št. 1 (glej *Vefa Holding Sh.p.k. in Alimuçaj proti Albaniji* (sklep), št. 24096/05, 93. odstavek, 14. junij 2011). Dejansko, kot je Sodišče že večkrat razsodilo, delež v podjetju pomeni zapleteno stvar. Lastništvo deleža pomeni, da ima njegov imetnik nabor ustreznih pravic. Te obsegajo pravico do deleža sredstev podjetja v primeru postopka likvidacije, vendar tudi druge brezpogojne pravice, zlasti glasovalno pravico in pravico do vpliva na ravnanje podjetja (glej *Company S. in T. proti Švedski*, št. 11189/84, odločba Komisije z dne 11. decembra 1986, DR 50, str. 138). Zato se Sodišče strinja s pritožnikom, da je bil, čeprav v štirih letih od prenehanja dejavnosti podjetja L. E. in njegovega izbrisa ni mogel imeti nobene denarne koristi od podjetja, še vedno upravičen do nekaterih pravic, ki so izhajale iz lastništva njegovega deleža v tem podjetju. Te pravice so pritožniku in drugim družbenikom podjetja omogočale opravljanje gospodarske dejavnosti in so torej bile denarne narave. Zato na podlagi tega, da je že samo lastništvo deleža ustvarjalo interese lastniške narave, Sodišče ne more sklepati, da je pomanjkanje gospodarske dejavnosti in sredstev pritožnikov delež odtegnilo iz področja uporabe 1. člena protokola št. 1.

72. To zadostuje, da se 1. člen protokola št. 1 veljavno uporabi v zvezi z odpisom pritožnikovega deleža v podjetju L. E. kot posledico izbrisa podjetja iz sodnega registra.

B. Skladnost s 1. členom protokola št. 1

1. Upoštevano pravilo 1. člena protokola št. 1

a) Navedbe strank

73. Vlada je trdila, da je zatrjevani poseg pomenil nadzor nad uporabo premoženja, medtem ko je pritožnik poudaril, da ne le, da mu je bil odvzet njegov delež v podjetju L. E., temveč je postal tudi odgovoren za dolgove podjetja. Zato je bil prisiljen svoje premoženje predati upniku podjetja. Ob poudarjanju, da je utrpel neposredne posledice prisilnega prenehanja podjetja, je pritožnik izrazil stališče, da je poseg v njegove lastniške pravice pomenil odvzem premoženja.

b) Presoja Sodišča

74. Kot je Sodišče že večkrat navedlo, 1. člen protokola št. 1 vsebuje tri pravila: prvo pravilo, določeno v prvem stavku prvega odstavka, je splošne narave in izraža načelo mirnega uživanja premoženja; drugo pravilo iz drugega stavka prvega odstavka se nanaša na odvzem premoženja in določa pogoje za to; tretje pravilo, navedeno v drugem odstavku, priznava, da so države med drugim upravičene do nadzora nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom. Drugo in tretje pravilo se nanašata na določene primere poseganja v pravico do mirnega uživanja premoženja in ju je treba razlagati glede na splošno načelo, navedeno v prvem pravilu (glej, med drugimi zadevami, *Sporrong in Lönnroth proti Švedski*, 23. september 1982, 61. odstavek, serija A, št. 52, in *Depalle proti Franciji* [VS], št. 34044/02, 77. odstavek, ESČP 2010).

75. Sodišče znova poudarja, da je imel ukrep izbrisa dvojne posledice za pritožnikovo premoženje; na eni strani mu je bil odvzet delež v podjetju L. E., na drugi pa je ukrep povzročil nastanek njegove osebne odgovornosti za dolgove izbrisanega podjetja. V zvezi z odpisom pritožnikovega deleža je Sodišče v zadevi *Olczak* (že navedena, 71. odstavek), kjer je bil delničarski delež pritožnika zmanjšan s 45 % na 0,4 %, presodilo, da čeprav pritožniku njegove delnice tehnično niso bile odvzete, je zmanjšanje njihove ekonomske vrednosti bilo zadostno, da je pomenilo odvzem premoženja. Nasprotno sta se stranki v tej zadevi strinjali, da je bilo podjetje L. E. v času izbrisa brez sredstev. Poleg tega podjetje štiri leta pred njegovim izbrisom ni opravljalo nobene poslovne dejavnosti. Dejansko je bil izbris odrejen prav zaradi teh okoliščin. Tako je ne glede na ugotovitev, da je imetje deleža spodbujalo lastniške interese in je izbris pritožniku odvzel te interese, treba upoštevati dejstvo, da odpis njegovega deleža ni zmanjšal ekonomske vrednosti njegovih sredstev.

76. Poleg tega je treba tudi ob domnevi, da se odpis pritožnikovega deleža v podjetju L. E., obravnavan ločeno, lahko upošteva kot odvzem premoženja, po mnenju Sodišča nanj gledati v širšem okviru kot na del

predpisa, ki je imel za cilj izboljšanje discipline podjetij in obnovitev varnosti pravnega poslovanja na slovenskem poslovnem trgu. V zvezi s tem je posledična pritožnikova osebna odgovornost za plačilo dolgov podjetja, ki spada v isti okvir, povzročila odgovornost za povračilo izgub, ki jih je utrpel upnik podjetja L. E. Sodišče meni, da je to obveznost mogoče obravnavati kot kazen zaradi tega, ker pritožnik v vlogi družbenika z možnostjo vplivanja na poslovanje družbe ni ravnal v skladu z obveznostmi podjetja, katerega družbenik je bil. Glede na načelo, ki omogoča spregled pravne osebnosti, je treba izpodbijani ukrep obravnavati kot ukrep nadzora države nad delovanjem trga, nad podjetniškimi praksami ter nad upravljanjem premoženja podjetij.

77. V skladu z navedenimi okoliščinami Sodišče ugotavlja, da je imel izbris zapletene in različne pravne posledice, ki jih ni mogoče zlahka uvrstiti v nobeno posebno skupino v okviru 1. člena protokola št. 1. Poleg tega so primeri, ki jih predvideva drugi stavek prvega odstavka 1. člena ter njegov drugi odstavek, zgolj posebni primeri poseganja v pravico do mirnega uživanja premoženja, kot je zagotovljena s splošnim pravilom, navedenim v prvem stavku prvega odstavka. V skladu z navedenim Sodišče meni, da je treba zadevo proučiti v luči splošnega pravila, določenega v tem členu.

2. Ali je bil poseg upravičen

a) Zakonitost posega

i) Navedbe strank

a) Pritožnik

78. Pritožnik je trdil, da okoliščine, v katerih je država uveljavila spregled pravne osebnosti in posameznike naredila odgovorne za obveznosti izbranih gospodarskih družb, niso zadostile zahtevi po pravni varnosti. Poudaril je, da so bili posamezni družbeniki ali delničarji gospodarskih družb pred uvedbo ZFPPod osebno odgovorni za dolgove teh družb le, če so družbi škodo povzročili z neustrezno uporabo svojih korporacijskih pravic. Vendar je ZFPPod pomenil temeljno in hitro takojšnjo spremembo za celotni sistem prava družb.

79. Pritožnik je trdil, da se legitimno ni zavedal postopka izbrisa, dokler mu ni bil vročen sklep o izvršbi, ki je bil prvotno naslovljen na podjetje L. E. Poudaril je, da sta bila sklep o uvedbi izbrisa in sklep o izbrisu podjetja vročena le podjetju, ki pa je prenehalo poslovati štiri leta pred izbrisom. Tako ni bilo mogoče razumno pričakovati, da bi se podjetje seznanilo s sklepi, ki so kršili njegove pravice in interese. Poleg tega je pritožnik, sklicujoč se na sodbo Sodišča v zadevi *Bruncrona proti Finski* (št. 41673/98, 16. novembra 2004), trdil, da bi morale biti vse odločitve v zvezi z njegovimi pravicami in interesi vročene njemu osebno, kar se v postopku izbrisa ni zgodilo. V skladu s tem je pritožnik trdil, da ni imel na voljo

ustrezne priložnosti, da bi svoj primer predložil domačim organom z namenom učinkovito izpodbijati ukrepe, ki so po 1. členu protokola št. 1 posegali v njegove pravice. Sklep o izvršbi v zvezi z zahtevkom Slovenskih železnic proti podjetju L. E. mu ni bil vročen vse do leta 2004, in šele takrat se je zavedel izbrisa podjetja iz sodnega registra in posledično svoje osebne odgovornosti za neporavnane obveznosti podjetja.

80. V zvezi z merili za osebno odgovornost družbenikov je pritožnik poudaril, da v času, ko je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra in zoper njega izdan sklep o izvršbi, ustavno sodišče še ni sprejelo sklepa št. U-I-135/00. Zato pritožnik ni mogel predvideti, da se bo naknadno upoštevala razlika med "aktivnimi" in "pasivnimi" družbeniki ali delničarji. Poleg tega je bila razlika uvedena za nazaj, saj je ustavno sodišče zadevni sklep sprejelo 9. oktobra 2002, torej leto dni po tem, ko je bilo podjetje L. E. izbrisano iz sodnega registra. Po pritožnikovem mnenju so bila merila za razlikovanje med aktivnimi in pasivnimi družbeniki preveč nejasna; zato ocena statusa posameznih družbenikov ali delničarjev izbrisane podjetja od primera do primera ni vsebovala dovolj pravne varnosti.

81. V skladu s tem je pritožnik trdil, da so bile njegove možnosti v postopku izvršbe zelo omejene, saj so bila sodišča vezana na odločbe, izdane v postopku izbrisa. Njegova trditev, da ni bil aktivni družbenik podjetja glede na merila, ki jih je določilo ustavno sodišče v svojem sklepu št. U-I-135/00, je bila zavrnjena z obrazložitvijo, da mu je njegov 11,11-% delež v podjetju omogočal upravičenost do pravic manjšinskega družbenika, ki je tako lahko vplival na upravljanje podjetja. Poleg tega je kot nekdanji direktor podjetja dejansko imel vpliv na vodenje poslovanja podjetja. Po pritožnikovem mnenju je bila razlaga domačih sodišč, kaj je "aktivni družbenik", samovoljna, nesorazmerna in v nasprotju z načelom pravne varnosti. Domača sodišča so zavrnila priznati kakršen koli pomen dejstvu, da pritožnik kot družbenik podjetja L. E. ni ravnal v slabi veri in je dolg podjetja nastal pred njegovo udeležbo v podjetju.

β) Vlada

82. Vlada je trdila, da je bil izpodbijani ukrep zakonit, ker je temeljil na določbah ZFPPod. Sklicujoč se na sklep ustavnega sodišča št. U-I-135/00 je vlada poudarila, da so bile družbe, za katere se je uporabil izbris, ekonomsko nedejavne. Te družbe niso opravljale nobene poslovne dejavnosti, ustvarjale nobenih dohodkov ali opravljale izplačila; bile so tudi brez vsakršnih sredstev. Vsekakor njihov finančni položaj ni bil pregleden za morebitne upnike, ki so kljub temu lahko domnevali, da imajo zadevne družbe vsaj minimalna sredstva. Nedejavna podjetja bi bila namreč lahko predmet zlorabe z namenom oškodovanja svojih upnikov. Zato je bila uvedba ZFPPod namenjena zaščiti položaja upnikov in zmanjšanju tveganja v pravnem poslovanju na slovenskem poslovnem trgu. V zvezi s tem je vlada tudi poudarila, da je bila v postopku izvršbe zoper pritožnika njegova

odgovornost ocenjena v skladu z merili, ki jih je določilo ustavno sodišče. Pritožnikov ugovor in njegove poznejše pritožbe v zvezi s statusom aktivnega družbenika so zavrnila domača sodišča na vseh ravneh.

83. Vlada je v zvezi z domnevnim pomanjkanjem dostopa pritožnika do postopka izbrisa podjetja zagovarjala tudi stališče, da je imel pošteno možnost sodelovati v postopku ne glede na dejstvo, da mu ne sklep o uvedbi postopka izbrisa ne sklep o izbrisu podjetja nista bila osebno vročena. Dokument je bil poslan na naslov podjetja, ker pa tam ni bilo nikogar, ki bi ga prejel, je bilo obvestilo o prispeli pošiljki oddano v nabiralnik z obvestilom podjetju, da je zadevno pisanje mogoče prevzeti na pošti. Ker pošta ni bila prevzeta v predpisanem roku, sta bila oba dokumenta objavljena na uradni oglasni deski pristojnega sodišča in se je štelo, da sta bila vročena. Poleg tega je bil sklep o uvedbi izbrisa objavljen v sodnem registru, ki je lahko dostopen javni register, medtem ko je bil sklep o izbrisu objavljen v uradnem listu. Tudi obvestilo o izbrisu je bilo objavljeno v uradnem listu. Glede na navedeno je vlada trdila, da če bi pritožnik in drugi družbeniki podjetja L. E. ravnali z dolžno skrbnostjo, bi se z obema dokumentoma lahko seznanili na dva različna načina. Poudarila je tudi, da sta bila roka za vložitev ugovora proti uvedbi postopka in pritožbe proti sklepu o izbrisu dolga, in sta znašala po dva meseca oziroma trideset dni.

84. Vlada je še poudarila, da je bilo treba prvotne družbenike družbe z omejeno odgovornostjo vpisati v sodni register, poznejših sprememb glede članstva družbenikov pa ne več, da bi bile veljavne. Zato v mnogih primerih – vključno s primerom podjetja L. E., kjer so bili štirje družbeniki, ki so umrli pred izbrisom, v sodnem registru navedeni kot družbeniki do izbrisa – pristojni organi niso imeli informacij, ki bi jim omogočile osebno vročanje dokumentov. Sklicujoč se na odločbo ustavnega sodišča št. U-I-135/00 je vlada trdila, da bi bila osebna vročitev dokumentov ne le preveč zamudna, temveč v mnogih primerih nemogoča.

85. Poleg tega pritožnik kljub svoji aktivni vlogi pri poslovanju podjetja ni prevzemal pošte za podjetje ali spremljal javnih evidenc (sodni register in uradni list), čeprav se je moral zavedati, da se bo na koncu začel postopek izbrisa podjetja. Pritožnik se je nedvomno zavedal tudi civilnega postopka, ki so ga proti podjetju L. E. sprožile Slovenske železnice (glej 14. odstavek), in bi lahko pričakoval, da bodo poskušale uveljaviti svoje terjatve. Na koncu je vlada poudarila, da tudi če bi pritožnik pravočasno ugovarjal izbrisu podjetja, razlogi, ki jih je pozneje navedel v izvršilnem postopku, da bi dokazal, da ni bil več aktivni družbenik podjetja, ne bi mogli preprečiti izbrisa podjetja iz sodnega registra. Namreč dejstva, da je bil predhodni predlog podjetja L. E. za uvedbo stečajnega postopka zaradi neplačila predujma za kritje stroškov postopka zavrnjen, ni bi bilo mogoče obravnavati kot enega izmed razlogov, na podlagi katerih bi podjetje lahko uspešno nasprotovalo izbrisu (glej 39. odstavek).

ii) Presoja Sodišča

a) Splošna načela

86. Sodišče znova poudarja, da je njegova pristojnost preverjanja skladnosti izpodbijanih aktov z domačim pravom omejena in da so domači organi, predvsem sodišča, to pravo dolžni razlagati in uporabljati ter odločati o vprašanih ustavnosti (glej, med številnimi drugimi zadevami, *Wittek proti Nemčiji*, št. 37290/97, 49. odstavek, ESČP 2002-X; *Forrer-Niedenthal proti Nemčiji*, št. 47316/99, 39. odstavek, 20. februar 2003, in *Nekdanji grški kralj in drugi proti Grčiji* [VS], št. 25701/94, 82. odstavek, ESČP 2000 XII). Vendar to ne odpravlja potrebe, da Sodišče ugotovi, ali je zadevni poseg skladen z zahtevami iz 1. člena protokola št 1. Sodišče tudi znova opozarja, da je prva in najpomembnejša zahteva 1. člena protokola št. 1 ta, da mora biti vsako vmešavanje javnih organov v mirno uživanje premoženja zakonito: drugi stavek prvega odstavka dovoljuje odvzem premoženja le "v skladu s pogoji, ki jih določa zakon", drugi odstavek pa priznava, da imajo države z uveljavljanjem "zakonov" pravico nadzorovati uporabo premoženja. Poleg tega je vladavina prava, ki je eno od temeljnih načel demokratične družbe, neločljivo povezana z vsemi členi konvencije (glej *Capital Bank AD*, navedena zgoraj, 132.–33. odstavek, z nadaljnjim sklicevanjem na *Iatridis proti Grčiji* [VS], št. 31107/96, 58. odstavek, ESČP 1999-II).

87. Načelo zakonitosti tudi predpostavlja, da so veljavne določbe domačega prava dovolj dostopne, natančne in da je njihova uporaba predvidljiva (glej *Beyeler proti Italiji* [VS], št. 33202/96, 109.–10. odstavek, ESČP 2000-I). Enako mora domače pravo ponuditi ukrep pravnega varstva pred samovoljnimi posegi javnih organov v pravice, ki jih varuje konvencija (glej *Hasan in Chaush proti Bolgariji* [VS], št. 30985/96, 84. odstavek, ESČP 2000-XI). Res je, da 1. člen protokola št. 1 ne vsebuje izrecnih postopkovnih zahtev in da odsotnost sodne presoje še ne pomeni kršitve te določbe (glej *Fredin proti Švedski* (št. 1), 18. februar 1991, 50. odstavek, serija A, št. 192, in *S. C. Antares Transport S. A. in S. C. Transroby S. R. L. proti Romuniji*, št. 27227/08, 46. odstavek, 15. december 2015). Vendar pa to pomeni, da morajo vsaki poseg v mirno uživanje svojega premoženja spremljati postopkovna jamstva, ki zadevnemu posamezniku ali subjektu lahko zagotovijo ustrezno priložnost za predstavitev njegove zadeve odgovornim organom z namenom učinkovitega izpodbijanja ukrepov, ki posegajo v pravice, ki jih zagotavlja ta določba. Pri ugotavljanju, ali je bil ta pogoj izpolnjen, se je treba celovito ozreti na veljavne sodne in upravne postopke (glej *Jokela proti Finski*, št. 28856/95, 45. odstavek, ESČP 2002-IV z nadaljnjimi sklici, in *Stolyarova proti Rusiji*, št. 15711/13, 43. odstavek, 29. januar 2015).

β) Uporaba teh načel pri obravnavani zadevi

88. Ob pregledu okoliščin te zadeve Sodišče najprej ugotavlja, da je bil sporni ukrep izbrisa nedejavnih podjetij brez slehernega premoženja iz sodnega registra odziv slovenskega zakonodajalca na stanje, za katero se zdi, da je bilo endemično med političnim prehodom na tržno gospodarstvo v Sloveniji. Zakonodajalec je najprej nameraval vzpostaviti prosti trg, ki bi bil dostopen čim več možnim vlagateljem (glej 30. odstavek), kar pa je imelo za posledico nastanek čedalje več podjetij, ki niso bila sposobna izpolnjevati svojih obveznosti in poslovati naprej. Zakon o gospodarskih družbah iz leta 1993 je tako povečal najmanjši delež osnovnega kapitala in že delujočim podjetjem naložil rok, do katerega so morala svoje delovanje uskladiti z novo, strožjo zakonodajo (glej 34. odstavek). Ta poskus krepitve pravne varnosti na poslovnem trgu pa ni bil uspešen. Do leta 1998 je obstajalo več kot 6.000 podjetij, ki že dalj časa niso bila dejavna in niso imela nobenih sredstev (glej 108. odstavek). Vendar osebe, odgovorne za poslovanje podjetij, bodisi niso uvedle nobenih postopkov za prenehanje obstoja nedejavnih podjetij bodisi, kot se je zgodilo s podjetjem L. E., teh niso izpeljale do konca.

89. Zakonodajalec se je najprej odzval na široko razširjen pojav nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij z uvedbo ukrepa stečaja, ki so ga sprožila pristojna sodišča po načelu *proprio motu*. Vendar to ni bila uspešna pot reševanja težave. Pozneje, 23. julija 1999, je zakonodajalec uvedel ZFPPod, ki je podjetjem naložil vrsto ukrepov s ciljem obvladovanja njihove likvidnosti in plačilne sposobnosti. Poleg tega je moralo podjetje, če se je znašlo v položaju nelikvidnosti ali plačilne nesposobnosti in v dveh mesecih ni moglo znova vzpostaviti normalnega poteka poslovanja, po ZFPPod vložiti predlog za stečaj ali prisilno poravnavo (glej 37. odstavek). Podjetja, ki niso upoštevala teh pravil, je bilo treba izbrisati iz sodnega registra po načelu *proprio motu* brez predhodnega postopka likvidacije. Ukrep izbrisa podjetja iz registra je tako nujno imel za posledico odpis delnic podjetja, vendar pa je tudi dodatno vplival na družbenike ali delničarje tega podjetja, saj so postali osebno odgovorni za njegove dolgove.

90. V zvezi z zakonitostjo izpodbijanega poseganja Sodišče poudarja, da so izbris podjetja L. E. in njegove posledice imeli podlago na določbah 3. poglavja ZFPPod (glej 38. in 41. odstavek). ZFPPod je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 54/99 z dne 8. julija 1999 in je začel veljati 23. julija 1999 (glej 36. odstavek). Zakon je vseboval zahteve, v skladu s katerimi je bilo gospodarskim družbam dovoljeno delovanje, in pogoje, pod katerimi se je sprožil postopek izbrisa (glej 38. odstavek), ter podrobne določbe o poteku postopka in pravna sredstva, ki jih je bilo mogoče uporabiti proti sklepu o izbrisu (glej 39.–40. odstavek). Zakon je vseboval tudi določbo, da so bili družbeniki ali delničarji izbrisanega podjetja osebno odgovorni za neporavnane dolgove svojih nekdanih podjetij (glej 41. odstavek).

91. Gledano v celoti so te določbe zagotavljale jasen in celovit okvir zakonodaje, katere cilj je bil okrepiti pravno varnost udeležencev na trgu in zaščito upnikov. Seveda Sodišče soglaša s pritožnikom, da so spremembe imele daljnosežne posledice, vendar pa se te posledice niso pojavile nepričakovano. Nasprotno, določbe 3. poglavja ZFPPod, ki so vsebovale ukrep izbrisa, so se začele uporabljati šele eno leto po tem, ko je zakon začel veljati. Po mnenju Sodišča je enoletni *vacatio legis* nedejavnim in plačilno nesposobnim podjetjem, kot je bilo L. E., zagotavljal dovolj časa, da bi sprožila ustrezne postopke za prenehanje podjetja in da bi se izognila izbrisu iz sodnega registra.

92. Pritožnik je trdil, da se upravičeno ni zavedal postopka izbrisa podjetja, vse dokler mu štiri leta pozneje ni bil vročen sklep o izvršbi. Vendar pa v skladu z načelom, da "nepoznavanje prava ni opravičilo", Sodišče meni, da pritožnik ni bil odvezan od seznanitve z določbami ZFPPod (glej *K. H. W. proti Nemčiji* [VS], št. 37201/97, 73. odstavek, ESČP 2001 II (izvlečki)). V času sprejetja zakona je bil pritožnik še vedno manjšinski družbenik podjetja L. E. Poleg tega se je kot nekdanji generalni direktor moral dobro zavedati ne le položaja plačilne nesposobnosti podjetja, ampak tudi pravnega postopka, ki ga je proti njemu sprožil njegov upnik (glej 8. in 14. odstavek). Zaradi navedenega Sodišče meni, da se je od pritožnika pričakovalo, da bo svojo pozornost v veliki meri namenil nerešenim vprašanjem, s katerimi se je spoprijemalo podjetje. Meni tudi, da se je od pritožnika pričakovala seznanjenost z zakonodajo, ki se je uporabljala za podjetja, zlasti plačilno nesposobna podjetja. V zvezi s tem velja poudariti, da zakon lahko zadosti zahtevi po predvidljivosti, tudi če mora zadevna oseba poseči po ustreznih pravnih nasvetih, da bi na razumen način glede na dane okoliščine lahko ocenila posledice, ki jih lahko povzroči določeno ravnanje. Sodišče je poudarilo, da je strokovno svetovanje lahko posebej pomembno zlasti za osebe, ki opravljajo strokovno dejavnost, saj se od njih pričakuje, da bodo posebno pozorne pri ocenjevanju tveganj, ki jih taka dejavnost prinaša (glej, *mutatis mutandis*, *Cantoni proti Franciji*, 15. november 1996, 35. odstavek, *Poročila* 1996-V). Enako bi se lahko reklo, da to velja za osebe, ki se ukvarjajo s tveganimi poslovnimi dejanji.

93. V skladu z navedenimi ugotovitvami Sodišče ugotavlja, da je bil a ureditelj, ki jo je uvedel ZFPPod, pritožniku dostopna in da je bila vsebina zakona dovolj jasna, da bi lahko predvidel, da je podjetju L. E. grozila nevarnost izbrisa iz sodnega registra. V zvezi s tem Sodišče dodaja, da načelo pravne varnosti, ki je implicitno vsebovano v vseh členih konvencije in je eno izmed temeljnih načel pravne države, ne vključuje samo zahteve po jasnosti in predvidljivosti zakona, temveč med drugim zahteva pravno okolje, v katerem država dosledno uporablja in izvršuje pravne norme.

94. Poleg tega je res, kot trdi pritožnik, da je zakonodajno zasnovano osebne odgovornosti za dolgove izbrisanih podjetij, po kateri so bili vsi

družbeniki odgovorni ne glede na njihove vloge v podjetjih, ublažila odločba ustavnega sodišča št. U-I-135/00 dve leti po začetku veljavnosti ZFPPOd in eno leto po začetku uporabe določb o izbrisu. Vendar to dejstvo ni v ničemer vplivalo na pritožnika, saj je bilo vprašanje osebne odgovornosti za dolgove podjetja L. E. postavljeno v izvršilnem postopku, ki se je začel aprila 2002 (glej 21. odstavek) in končal julija 2007 (glej 28. odstavek). V tem postopku, s katerim se je seznanil šele decembra 2004 (glej 23. odstavek), je pritožnik trdil, da ni bil aktivni družbenik podjetja L. E., in se skliceval na odločitev ustavnega sodišča glede podpore njegovi glavni utemeljitvi proti izvršbi. Zato Sodišče ne more ugotoviti, da je bil pritožnik kakor koli oviran pri uveljavljanju svojih pravic zaradi dejstva, da je bila razlika med aktivnimi in pasivnimi družbeniki uvedena šele oktobra 2002 (glej 46. in 48. odstavek).

95. Če povzamemo, Sodišče ugotavlja, da je bil predpis, ki ga je uvedel ZFPPOd in ga je spremenilo ustavno sodišče, ustrezno dostopen in predvidljiv; zato je izpodbijani poseg imel zadostno pravno podlago v slovenski zakonodaji glede skladnosti z zahtevami iz drugega odstavka 1. člena protokola št 1.

96. Drugič, pritožnik se je pritožil, da ni imel dostopa do postopka, ki bi mu omogočal učinkovito izpodbijanje izbrisa in iz tega izhajajoče osebne odgovornosti za dolgove podjetja L. E. Sodišče ugotavlja, da sta bila dva vidika izpodbijanega posega predmet ločenih sklopov postopkov. Ukrep izbrisa je bil izvršen v okviru postopka izbrisa, medtem ko je bila osebna odgovornost pritožnika ugotovljena v izvršilnem postopku, v katerem so podjetje L. E., prvotnega dolžnika, nadomestili njegovi nekdanji družbeniki, potem ko je bilo izbrisano iz sodnega registra.

97. Glavno vprašanje, ki ga je sprožil pritožnik v zvezi s postopkom izbrisa, je dejstvo, da mu sklep za uvedbo tega postopka in sklep o izbrisu podjetja iz sodnega registra nista bila osebno vročena. Vsekakor Sodišče pripominja, da je bil prvi dokument vročen podjetju in vpisan v sodni register (glej 39. odstavek), medtem ko je bil drugi objavljen v uradnem listu poleg tega, da je bil vročen podjetju (glej 40. odstavek). Zadevno podjetje, njegovi družbeniki in upniki bi lahko vložili ugovor zoper sklep o začetku postopka v dvomesečnem roku, medtem ko je bil rok za vložitev pritožbe trideset dni po vročitvi dokumenta zadevnemu podjetju ali njegovi objavi v uradnem listu. Zato so v nasprotju z zadevo *Bruncrona* (navedena zgoraj, 65.–69. odstavek), na katero se sklicuje pritožnik, podatki v tej zadevi o neizbežnem izbrisu bili zagotovljeni že pred začetkom veljavnosti ukrepa; pritožnik izpodbija predvsem način vročitve.

98. Sodišče bo presodilo, ali je pritožnik imel razumno možnost za izpodbijanje ukrepa izbrisa kljub odsotnosti osebne vročitve pisanja, na podlagi istih ugotovitev, ki so se uporabljale pri ugotavljanju, ali je zadevna zakonodaja bila dostopna in predvidljiva. V zvezi s tem je treba poudariti, da je ZFPPOd določil način vročanja dokumentov zadevnim strankam. Oba

dokumenta sta bila vročena podjetju z obvestili o prispeli pošiljki, ki sta sporočali, da je dokumente mogoče prevzeti na poštnem uradu. Podjetje tega ni storilo in dokumenti so bili nato vročeni tako, da so bili objavljeni na oglasni deski pristojnega sodišča. Ob upoštevanju stališča Sodišča, da je cilj pravil, ki urejajo formalne korake, in rokov, ki jih je treba spoštovati pri vložitvi pritožb, zagotavljanje učinkovitega delovanja pravosodja in skladnosti zlasti z načelom pravne varnosti, je pritožnik upravičeno lahko pričakoval uporabo teh pravil (glej *Cañete de Goñi proti Španiji*, št. 55782/00, 36. odstavek, ESČP 2002-VIII).

99. Vlada je trdila, da bi bilo prezamudno, če ne že nemogoče posameznim družbenikom zadevnih podjetij poskušati vročiti dokumente, in dodala, da če bi pritožnik in drugi družbeniki podjetja L. E. ravnali z dolžno skrbnostjo, bi se z obema dokumentoma lahko pravočasno seznanili. Ob upoštevanju zgoraj navedenih ugotovitev (glej 92.–94. odstavek) Sodišče soglaša, da je dejstvo, da se pritožnik ni pritožil bodisi proti sklepu o uvedbi postopka izbrisa bodisi proti sklepu o izbrisu, mogoče pripisati pomanjkanju njegove dolžne skrbnosti glede na to, da bi lahko upravičeno pričakoval, da bo proti podjetju L. E. uveden postopek izbrisa podjetja in bi bodisi sam bodisi skupaj z drugimi družbeniki podjetja lahko ustrezno ukrepal v zvezi z dvigom poštne pošiljke (glej *Hennings proti Nemčiji*, 16. december 1992, 26. odstavek, serija A, št. 251-A).

100. Sodišče vsekakor meni, da bi morali družbeniki v času, ko so vzdrževali delovanje podjetja, čeprav le formalno in zaradi tega, ker jim ni uspelo najti načina njegovega prenehanja, zagotoviti vsaj osnovno upravljanje podjetja, še posebej zato, ker je proti podjetju že bil uveden en sklop sodnih postopkov.

101. Nazadnje glede na ugotovitev, da bi dolžna skrbnost, ki se je zahtevala od pritožnika, temu omogočila učinkovito sodelovanje v postopku izbrisa, Sodišče lahko sprejme pragmatičen pristop domačih organov pri vročanju sodnih pisanj v postopku izbrisa, še posebej ker je bilo vročanje podjetjem povezano s precej dolgimi roki za pritožbe proti uvedbi postopka izbrisa in tudi proti sklepu o izbrisu.

102. Ob upoštevanju zgoraj navedenega Sodišče ugotavlja, da je ukrep izbrisa podjetja L. E. iz sodnega registra pritožniku zagotavljal zadostna postopkovna jamstva in je zato bil zakonit v smislu 1. člena protokola št. 1.

103. Vendar v zvezi z izvršilnim postopkom Sodišče ugotavlja, da se je pritožnik pravzaprav pritoževal, da so domača sodišča napačno uporabila merila za razlikovanje med aktivnimi in pasivnimi družbeniki podjetja. Po mnenju Sodišča je to pritožbo mogoče šteti za vprašanje materialnega prava in zato primerneje obravnavati v okviru presoje sorazmernosti posega v pritožnikovo mirno uživanje premoženja, ki ga je povzročila njegova osebna odgovornost za dolgove izbrisanega podjetja. Poleg tega se bo Sodišče pri presoji sorazmernosti posega sklicevalo, če je to potrebno, na ugotovitve v

zvezi s pritožnikovim ravnanjem in obsegom, v katerem je to prispevalo k ukrepom, ki so bili predmet pritožb.

b) Namen posega

i) Navedbe strank

104. Pritožnik je poudaril, da je imel izbris daljnosežne posledice, saj je bilo iz sodnega registra izbranih skupaj več kot 17.000 podjetij, zaradi česar je bilo prizadetih približno 50.000 posameznikov. Pritožnik je zagovarjal stališče, da izbrisa ni upravičevala nobena posebna okoliščina, ki je ne bi bilo mogoče primerno obravnavati v stečajnem postopku.

105. Pritožnik je poudaril tudi, da se je zakonodajalec zavedal svoje napake z uvedbo ZFPPod in je dvakrat poskušal popraviti to, kar je po njegovem mnenju bil protiustaven predpis, ki je urejal ukrep izbrisa, da bi se tako nekdanji družbeniki izbranih gospodarskih družb razbremenili svoje osebne odgovornosti za dolgove družb. V letu 2007 je zakonodajalec uvedel spremembo ZFPPod (glej 43. odstavek) in leta 2011 je začel veljati Zakon o odgovornosti družbenikov za obveznosti izbranih gospodarskih družb (glej 45. odstavek). Pritožnik je ob sklicevanju na razloge, ki jih je zakonodajalec navedel za podporo spremembam, trdil, da je bila sporna zakonodaja v nasprotju s temeljnimi načeli korporacijskega prava v Sloveniji in Evropski uniji. Vendar predlagane spremembe ZFPPod niso bile uzakonjene; v obeh primerih je ustavno sodišče razveljavilo spremenjeni predpis z ugotovitvijo, da določbe, ki nekdanje družbenike razbremenjujejo njihove osebne odgovornosti, niso zagotavljale zadostnega varstva za upnike izbranih podjetij.

106. Vlada je trdila, da je bil ukrep izbrisa skladen s splošnim interesom, ki je imel za cilj varovanje upnikov in zagotavljanje varnosti pravnega poslovanja podjetij. Od leta 1991 do 1998 se je povprečni znesek neizpolnjenih obveznosti podjetij povečal s 6.319.000.000 SIT (26.400.000 EUR) na 87.573.000.000 SIT (365.400.000 EUR); v letu 1998 je bil ta znesek za 15 odstotkov višji kot leto prej.

107. Po ocenah je leta 1998 je obstajalo več kot 6.000 podjetij, ki že zelo dolgo časa niso opravila nobene poslovne operacije in niso imela nobenih sredstev. V istem letu je imelo 8.537 pravnih oseb svoje bančne račune blokirane več kot pet dni zaradi neplačanih dolgov; znaten delež teh subjektov (6.587) je imel račune blokirane več kot leto dni in 6.083 jih ni imelo nobenih uslužbencev. Po mnenju vlade so ti podatki privedli do sklepa, da 92 % pravnih subjektov z blokiranimi računi za več kot leto dni ni več poslovalo in imelo nobenih sredstev.

108. Takrat veljavna zakonodaja je predvidevala, da se pri takih podjetjih stečajni postopek začne po načelu *proprio motu*. Vendar se je zakonodajalec odločil, da je to predrago in pretežko za upravljanje. Plaz stečajnih postopkov bi zavrl delo sodišč glede na to, da so morala po zakonu

dati prednost takim primerom. Zato se je zakonodajalec odločil za uvedbo novega postopka, po katerem so podjetja lahko prenehala obstajati brez predhodne likvidacije, saj niso imela premoženja za prodajo in se upniki iz iztržka ne bi mogli poplačati.

ii) Presoja Sodišča

109. Kakršno koli poseganje v uživanje pravice ali svoboščine, priznane s konvencijo, mora imeti legitimen cilj. Načelo "pravičnega ravnovesja", ki je vsebovano v 1. členu protokola št. 1, samo po sebi predpostavlja obstoj splošnega interesa skupnosti. Poleg tega je treba znova poudariti, da različna pravila, ki jih vsebuje 1. člen protokola št. 1, niso posebna v smislu nepovezanosti ter da drugo in tretje pravilo obravnavata le posamezne primere poseganja v pravice in svoboščine (glej 74. odstavek). Eden od učinkov tega je, da je obstoj "javnega interesa", ki ga zahteva drugi stavek, ali "splošnega interesa" iz drugega odstavka nujen za načelo, določeno v prvem stavku, tako da mora biti poseganje v uresničevanje pravice do mirnega uživanja premoženja v smislu prvega stavka 1. člena 1 protokola št. 1 usmerjeno tudi v cilj javnega interesa (glej *Beyeler*, že navedeno, 111. odstavek).

110. Sodišče znova poudarja, da so domače oblasti zaradi svojega neposrednega poznavanja družbe in njenih potreb načeloma bolj kot mednarodni sodniki poklicane za ocenjevanje tega, kaj je "v javnem interesu". Po sistemu varstva, ki ga je vzpostavila konvencija, morajo domače oblasti opraviti prvo presojo, ali gre za vprašanje javnega pomena, zaradi katerega je upravičeno uporabiti ukrepe na področju uresničevanja pravice do lastnine (glej *Hutten-Czapska proti Poljski* [VS], št. 35014/97, 165. odstavek, ESČP 2006-VIII). Sodišče ugotavlja, da odločitev za sprejetje zakonov, ki urejajo delovanje poslovnega trga in upravljanje premoženja podjetij z namenom krepite vsesplošne pravne varnosti na trgu, običajno vključuje upoštevanje političnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Na področju splošne socialne in gospodarske politike, glede katerih se mnenja v demokratični družbi lahko upravičeno zelo razlikujejo, je treba domačemu oblikovalcu politike zagotoviti še posebej široko polje proste presoje (glej *Vistiņš in Perepjolkins proti Latviji* [VS], št. 71243/01, 98. odstavek, 25. oktober 2012, in *Stec in drugi proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 65731/01, 52. odstavek, ESČP 2006 VI).

111. V tej zadevi je bil izbris ukrep, namenjen prenehanju velikega števila nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij. Prehodna zakonodaja, ki je urejala ustanavljanje in delovanje gospodarskih družb, je poslovni trg odprla številnim vlagateljem, med katerimi so se mnogi izkazali za nesposobne uspešnega poslovanja podjetij. Za ta podjetja se lahko reče, da so pomenila nepravilnost na trgu, ki je potreboval zakonodajne ukrepe za odpravo škodljivih učinkov plačilno nesposobnih podjetij na finančno disciplino v pravnem poslovanju podjetij in na položaj njihovih upnikov.

ZFPPod je torej pomenil poskus ponovne vzpostavitve stabilnosti poslovnega trga. Sodišče ne vidi razloga za dvom o tem, da je bil pristop slovenskega zakonodajalca k zagotavljanju boljšega delovanja trga "v javnem interesu". Treba je ugotoviti, ali je bil cilj tega javnega interesa sorazmeren z zadevnim posegom.

c) Sorazmernost posega

i) Navedbe strank

a) Pritožnik

112. Ob sklicevanju na sodbo Sodišča v zadevi *Agrotexim in drugi proti Grčiji* (24. oktober 1995, 66. odstavek, serija A, št. 330 A) je pritožnik poudaril, da je v skladu s sodno prakso Sodišča uveljavitev spregleda pravne osebnosti z neupoštevanjem pravne osebnosti podjetja upravičena le v izjemnih okoliščinah. Poleg tega je pritožnik ob navedbi odločitve Sodišča v zadevi *Olczak* (že navedena, 58. odstavek) zatrdil, da je Sodišče že presodilo, da je bil odpis delnic podjetja v neposredni zvezi s pravicami delničarjev. Tako je pritožnik poudaril, da so bile njegove pravice, ki jih varuje 1. člen protokola št. 1, neposredno prizadete in da bi vsak poseg v pravico do mirnega uživanja premoženja moral biti – vendar ni bil – pošteno uravnotežen v razmerju do splošnega interesa, ki ga je želel zavarovati. V zvezi s tem je pritožnik poudaril, da ni zlorabil podjetja L. E. na škodo upnikov in da dejstvo, da je lahko vplival na poslovanje družbe, ni bil veljaven razlog, na podlagi katerega bi bila utemeljena njegova osebna odgovornost za dolgove podjetja. Poudaril je tudi, da je zadevni dolg nastal brez njegovega sodelovanja, da v času izbrisa ni bil več generalni direktor podjetja in da je prenehanje podjetja poskušal doseči z uvedbo stečajnega postopka. Domača sodišča so te razloge v celoti prezrla, še več, o tem so odločila brez javne obravnave.

113. Poleg tega je pritožnik navedel, da spregled pravne osebnosti in naložitev osebne odgovornosti družbenikom izbrisanega podjetja ni imel legitimnega cilja, saj bi cilji, ki si jih je zastavil zakonodajalec, namreč varstvo upnikov in varnost pravnega poslovanja, lahko bili ustrezno doseženi že z razpustitvijo nedejavnih podjetij. Ob priznanju, da upniki ob uvedbi osebne odgovornosti za dolgove ne bi bili poplačani, je pritožnik poudaril, da so dolgovi nastali med običajnim poslovanjem. Vsa nezakonita ali goljufiva dejanja uprave ali družbenikov podjetja bi se lahko kaznovala z uporabo drugih pravnih instrumentov, namenjenih preprečevanju in popravilu teh dejanj. Pritožnik je dodal, da so terjatve upnikov tudi v primerih stečajev ostale neplačane. Po njegovem mnenju zato ni bilo prepričljivega razloga za sprejetje drugačnega pristopa pri podjetjih, ki so bila brez sredstev.

β) Vlada

114. Vlada je trdila, da je bil ukrep uporabljen le kot skrajno sredstvo, to je v primerih, ko družbeniki nedelujočih podjetij le-teh niso razpustili z uporabo postopka likvidacije ali stečajnega postopka. Zato bi se izbrisu lahko izognili, če bi se družbeniki nedelujočega podjetja odzvali pravočasno. Tudi če so bili stroški začetka stečajnega postopka določeni previsoko, bi se podjetje lahko pritožilo proti nalogu za plačilo predujma. V zvezi s tem je vlada predložila več sodnih odločb, v katerih je predlagateljem stečaja uspelo zmanjšati znesek predujma.

115. Vlada je dodala, da je ZFPPod zagotavljal dolgo prehodno obdobje, v katerem so podjetja in njihovi družbeniki imeli čas seznaniti se z njegovimi določbami in temu ustrezno ukrepati. Domneva, da je podjetje izpolnjevalo pogoje za izbris zaradi tega, ker ni imelo sredstev – kar je veljalo za podjetje L. E. –, ni mogla veljati pred 23. julijem 2000, torej eno leto po začetku veljavnosti ZFPPod (glej 42. odstavek). Skupaj je minilo več kot tri leta od trenutka, ko je bil zavrnjen predlog stečaja, do začetka postopka izbrisa.

116. V zvezi z osebno odgovornostjo družbenikov glede obveznosti izbrisanih gospodarskih družb je vlada priznala, da so bile obveznosti družbenikov načeloma omejene na vrednost deleža, ki so ga imeli v lasti. Ob tem pa je poudarila, da se je ukrep spregleda pravne osebnosti lahko uporabil, kadar so družbeniki zlorabili svoja podjetja. Poleg tega je pravilo neupoštevanja pravnega subjekta veljalo za družbenike podjetij, ki po začetku veljavnosti Zakona o gospodarskih družbah (glej 34. odstavek) v predpisanem roku niso začela delovati v skladu z novimi pravili upravljanja in poslovanja gospodarskih družb in zneska osnovnega kapitala. Podobno je bil namen ukrepa izbrisa zaščititi varnost pravnega poslovanja in položaja upnikov. Zato se je zakonodajalec odločil za upoštevanje enakega načela in spregled pravne osebnosti nedelujočih podjetij. Ker pa so se družbeniki izbrisanih podjetij obravnavali kot vsesplošni pravni nasledniki gospodarskih družb, nase niso prevzeli samo obveznosti podjetij, temveč so bili upravičeni tudi do morebitnih sredstev teh podjetij.

117. V zvezi s stopnjo odgovornosti družbenikov se je vlada sklicevala na odločbo št. U-I-135/00 (glej 46.–49. odstavek), v kateri je ustavno sodišče izrazilo stališče, da so bili tisti družbeniki, ki so imeli vpliv na poslovanje podjetja ("aktivni družbeniki"), upravičeno odgovorni za njegove neporavnane obveznosti. Odločitev o tem, ali bi se posamezni družbenik lahko obravnaval kot aktivni družbenik, je imela podlago na številnih merilih, zlasti o tem, ali je družbenik imel vpliv na upravljanje podjetja, o znanju in stopnji vključenosti v vodenje podjetja, njegovem/njenem interesu za vključenost v delovanje podjetja in o tem, ali so obveznosti nastale v času, ko je zadevna oseba bila družbenik podjetja, ali šele pozneje. Po mnenju vlade so te ugotovitve, ki so razlikovale med aktivnimi in pasivnimi družbeniki, zagotavljale primerno ravnovesje med

splošnim interesom, to je zaščito upnikov in varnostjo pravnega poslovanja, ter pravico družbenikov do mirnega uživanja premoženja.

118. V zvezi s pritožnikom je vlada ob sklicevanju na odločitve domačih sodišč, ki so jih izdala v izvršilnem postopku izvršbe, poudarila, da je bil pritožnik zaposlen v podjetju L. E. in da je bil poleg tega najprej vršilec dolžnosti direktorja in pozneje izvršni direktor. Poleg tega je imel pritožnik 11,11-% delež v podjetju in v skladu s tem pravico zahtevati sprejetje odločitve o imenovanju novega direktorja ali o nadaljnjih ukrepih v zvezi s finančnim položajem podjetja glede na to, da je bil predlog podjetja za uvedbo stečaja zavržen iz postopkovnih razlogov (glej 12. odstavek).

ii) Presoja Sodišča

119. Sodišče znova poudarja, da imajo na tako občutljivem gospodarskem področju, kot je vzpostavitev in delovanje tržnega gospodarstva, države pogodbenice široko polje proste presoje (glej *Jahn in drugi proti Nemčiji* [VS], št. 46720/99, 72203/01 in 72552/01, 91. odstavek, ESCP 2005-VI). Tako se v primerih, kot je poslabšanje razmer na poslovnem trgu zaradi velikega števila nedejavnih in plačilno nesposobnih podjetij, lahko pojavi nujna potreba države po ukrepanju z namenom preprečiti nepopravljivo škodo za gospodarstvo in povečati pravno varnost udeležencev na trgu. Vendar taka širina presoje ne sme preseči tega, kar je potrebno za zaščito bistva pravic posameznikov, zajetih v 1. členu protokola št. 1.

120. Glede tega mora zakon, ki posega v mirno uživanje premoženja, doseči "pošteno ravnovesje" med zahtevami splošnega interesa skupnosti in zahtevami po varstvu temeljnih pravic posameznika. Iskanje tega ravnovesja se odraža v strukturi 1. člena kot celote. Zlasti mora biti prisoten razumen odnos sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in ciljem, ki se želi doseči z ukrepi, ki jih izvaja država. Sodišče mora v vsaki zadevi, ki vključuje domnevno kršitev 1. člena protokola št. 1, zato ugotoviti, ali je morala zadevna oseba zaradi ukrepanja ali neukrepanja države nositi nesorazmerno in pretirano breme (glej *Sporrong in Lönnroth*, 73. odstavek, in *Nekdanji grški kralj in drugi*, 89.–90. odstavek, obe že navedeni, z nadaljnjimi sklici).

121. V tej zadevi ni nobenega dvoma o tem, da je ukrep izbrisa vključeval daljnosežne posledice za številne posameznike, vključno s pritožnikom, ki so zaradi tega postali osebno odgovorni za dolgove njihovih podjetij. V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da so se pritožnikove trditve osredotočale bolj na ta drugi vidik posega. Vendar Sodišče meni, da je primerno najprej proučiti vprašanje prenehanja obstoja podjetja L. E. in odpis pritožnikovega deleža v tem podjetju. Ukrep izbrisa je pomenil vrsto upravne razpustitve podjetij, ki jim je bila naložena zato, ker niso spoštovala zakonskih zahtev glede poslovanja podjetij. Dejansko je ukrep prizadel tista podjetja, ki precej dolgo niso delovala v skladu z zakoni ali, natančneje,

sploh niso več delovala. Jasno je, da pravo gospodarskih družb ni določalo, da morajo plačilno nesposobna podjetja še naprej obstajati (glej 34.–37. odstavek). Kljub temu je bilo veliko takih podjetij in čeprav večina od njih ni imela sredstev, so mnoga bremenili dolgovi (glej 107.–108. odstavek). Sodišče se strinja z vlado, da takega stanja ni bilo mogoče nadaljevati v nedogled.

122. V primeru podjetja L. E. je pritožnik priznal, da je to bilo plačilno nesposobno že takrat, ko je bilo spremenjeno v družbo z omejeno odgovornostjo (glej 10. odstavek), namreč v obliko gospodarske družbe, za katero se je zahteval večji najnižji dovoljeni znesek osnovnega kapitala kot pri prejšnjih pravnih osebah. Tako je mogoče skleniti le, da L. E. kot družba z omejeno odgovornostjo že od začetka ni bila ustrezno kapitalizirana in je ravnala v nasprotju z veljavnimi pravili prava gospodarskih družb. Poleg tega je podjetje kljub dejstvu, da že od leta 1995 ni bilo sposobno znova vzpostaviti likvidnosti in plačilne sposobnosti, stečaj predlagalo dve leti pozneje, ko je bilo očitno brez kakršnih koli sredstev. Posledično tudi ni plačalo predujma za stroške postopka v znesku 626 EUR in se namesto tega odločilo počakati vse do uvedbe tega postopka po načelu *proprio motu* (glej 35. odstavek). Vendar se je ustrezna zakonodaja spremenila in to možnost odpravila; ZFPPod je uvedel strožje predpise o poslovanju gospodarskih družb. V enoletnem prehodnem obdobju pred začetkom veljavnosti določb o izbrisu bi podjetje lahko sprožilo še en sklop stečajnih postopkov. Seveda bi se v tem primeru od družbenikov zahtevalo, da pokrijejo stroške stečajnega postopka, vendar bi se tako izognili izbrisu in osebni odgovornosti za dolgove podjetja. Poleg tega Sodišče znova poudarja, da je bilo podjetje od junija 1997 do izbrisa v septembru 2001 brez uprave, in to kljub dejstvu, da je od leta 1993 proti njemu potekal civilni postopek zaradi plačila dolga. Po mnenju Sodišča odsotnost upravljanja, tudi če ni v nasprotju z zakonom, vsekakor ni bila v skladu z dobrimi poslovnimi običaji.

123. Skratka, čeprav podjetje ni bilo sposobno plačati svojih dolgov ali opravljati dejavnosti, za katero je bilo ustanovljeno, je še naprej ohranjalo svoj obstoj. Ob upoštevanju teh ugotovitev se Sodišče strinja s stališčem ustavnega sodišča, na katerega se sklicuje vlada, da so nedejavne in/ali plačilno nesposobne gospodarske družbe pomenile nevarnost za pravilno delovanje trga. Poleg tega, kot trdi vlada, je bil postopek izbrisa uveden kot zadnji skrajni ukrep v odsotnosti vseh drugih postopkov, ki se sprožijo zaradi prenehanja obstoja podjetja. In kot je že bilo ugotovljeno, so postopke spremljala zadostna postopkovna jamstva, ki bi pritožniku, razen v primeru pomanjkanja njegove dolžne skrbnosti, omogočila učinkovito obrambo njegovih interesov (glej 99.–103. odstavek).

124. In končno, v zvezi z bremenom, ki ga je odpis njegovega deleža naložil pritožniku, je Sodišče že ugotovilo, da glede na to, da podjetje L. E. ni imelo sredstev, odpis njegovega deleža ni zmanjšal ekonomske vrednosti njegovega premoženja. Poleg tega so pritožnik in drugi družbeniki vsekakor

sami nameravali razpustiti podjetje in jim je po mnenju pritožnika zgolj njihova nezmožnost plačila predujma za stroške stečajnega postopka preprečevala, da bi to tudi storili. V skladu z navedenim Sodišče ugotavlja, da ukrep izbrisa podjetja L. E. iz sodnega registra ni pomenil prevelikega individualnega bremena za pritožnika.

125. Treba je še proučiti, ali enaka sklepna ugotovitev velja tudi za posledično osebno odgovornost pritožnika za dolgove podjetja L. E. Pritožnik je bil prepričan, da v njegovi zadevi spregled pravne osebnosti ni bil upravičen glede na okoliščine. Med drugim se je skliceval na sodno prakso Sodišča v sodbi *Agrotexim in drugi* (že navedena), v skladu s katero se spregled pravne osebnosti lahko upraviči samo z izjemnimi okoliščinami. Vendar to stališče ni bilo oblikovano kot odgovor na vprašanje, ali je poseganje v pravico do mirnega uživanja premoženja upravičeno ali sorazmerno, temveč kot odgovor na vprašanje, ali lahko pritožnik v kakršnih koli okoliščinah trdi, da je žrtev kršitve 1. člena protokola št. 1 kot posledice ukrepov, ki so v zvezi s premoženjem gospodarske družbe, ki je ločena pravna oseba (glej *Agrotexim in drugi*, že navedena, 66. odstavek, in *Olczak*, že navedena, 57. odstavek). V tej zadevi je omenjeno vprašanje že dobilo pritrdilen odgovor (glej 69. odstavek). V zvezi z vprašanjem, ali so okoliščine tega primera upravičevale izbris, je po mnenju Sodišča omenjeno neupoštevanje prava družb in načel dobrega upravljanja podjetij s strani podjetja L. E., ki so ga sestavljali a) neustrezna dokapitalizacija, b) neupoštevanje zakonov in dobrih poslovnih praks, c) dolgotrajno stanje plačilne nesposobnosti in d) nedejavnost uprave podjetja, upravičeno zahtevalo odločen odziv organov oblasti, vključno z naložitvijo osebne odgovornosti vsakemu družbeniku, za katerega se je ugotovilo, da je odgovoren za nepravilnosti pri poslovanju podjetja.

126. Sodišče poleg tega ugotavlja, da je učinek zmanjšanja kapitala pod zakonsko določeno mejo in na koncu popolnega izčrpanja, združen z daljšo odsotnostjo uvedbe stečajnega postopka, imel precejšnje škodljive učinke na položaj upnika podjetja. Ta je bil izpostavljen dolgotrajni negotovosti glede poplačila njegovega dolga (glej 9., 14. in 21.–29. odstavek). Po mnenju Sodišča bi se bilo tako dolgotrajnemu poteku postopka mogoče izogniti, če bi podjetje L. E. pravočasno vložilo predlog za stečaj po priznanju svoje nesposobnosti ponovne vzpostavitve zadostne višine osnovnih sredstev za nadaljevanje poslovanja. Če bi tako storilo, bi verjetno še vedno imelo na voljo potrebna sredstva za kritje stroškov stečajnega postopka.

127. Zato, medtem ko je morda res, kot trdi pritožnik, da so dolgovi nastali med običajnim poslovanjem, Sodišče ugotavlja, da učinki poznejše dolgotrajne nedejavnosti podjetja ne ustrezajo temu okviru.

128. V zvezi z oceno domačih sodišč glede pritožnikove osebne odgovornosti za dolgove podjetja L. E. Sodišče opozarja, da je imel pritožnik že kot manjšinski družbenik velik vpliv na poslovanje podjetja (glej 32. odstavek), vključno z možnostjo vložitve sodnega ukrepa z zahtevo

po razpustitvi podjetja (glej 33. odstavek). Poleg tega je bil pritožnik več kot štiri leta zaposlen v podjetju in vključen v njegovo upravljanje, najprej kot vršilec dolžnosti direktorja in pozneje kot izvršni direktor (glej 7.–8. odstavek in 10. odstavek). Zato je treba omenjene nepravilnosti v poslovanju podjetja L. E. po mnenju Sodišča v veliki meri pripisati pritožniku samemu. Glede na navedeno in ob upoštevanju stališča ustavnega sodišča o dejavnih razlikovanju med aktivnimi in pasivnimi družbeniki (glej 48.–49. odstavek) Sodišče ugotavlja, da je razumno, da so domača sodišča pritožnika pripoznala kot aktivnega družbenika podjetja L. E. in s tem odgovornega za plačilo njegovih dolgov. V zvezi s tem je bilo ugotovljeno, da je ustavno sodišče potrdilo, da so nižja sodišča svoja merila glede razlikovanja med aktivnimi in pasivnimi družbeniki pravilno uporabila v zvezi z individualnim položajem pritožnika (glej 28. odstavek zgoraj). Zato ob ponovnem poudarjanju, da morajo domači organi, zlasti sodišča, na prvem mestu razlagati in uporabljati domače pravo, Sodišče ne more sprejeti trditve pritožnika, da bi domača sodišča morala dati večjo težo drugim dejavnikom, ki jih je navedel (glej 114. odstavek), in ga odvezati njegove osebne odgovornosti.

129. Sodišče poleg tega glede pritožnikove pritožbe, da je bila odločitev o njegovem aktivnem statusu sprejeta brez javne obravnave, ugotavlja, da pritožnik take obravnave v domačih postopkih ni zahteval. Pritožnik tudi ni trdil, da bi kadar koli v času teh postopkov v ta namen vložil ustrezno zahtevo.

d) Sklep

130. Na koncu glede na široko diskrecijsko pravico, ki jo države pogodbenice uživajo na področju sistemov ekonomske politike, Sodišče ugotavlja, da izpodbijani ukrep v posebnih okoliščinah te zadeve ni pomenil prekomerne individualne obremenitve za pritožnika. V skladu s tem 1. člen protokola št. 1 h konvenciji ni bil kršen.

III. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

131. Pritožnik se je pritožil tudi, da mu je bilo zavrnjeno učinkovito pravno sredstvo po 13. členu konvencije v zvezi s postopkom izbrisa. Sam ni mogel doseči poprave krivice za kršitev njegove pravice do sodelovanja v postopku in ni imel na voljo učinkovitega pravnega sredstva zoper sklep o izbrisu podjetja iz sodnega registra.

132. Sodišče pripominja, da glede pritožnikove pritožbe o nezakonnosti izbrisa, gledano z vidika dostopnosti in predvidljivosti zakonodaje, na kateri temelji ukrep, ni bilo ugotovljeno, da bi ta razkrivala kršitev 1. člena protokola št. 1 h konvenciji. Sodišče tudi ni ugotovilo utemeljenosti njegove pritožbe glede pomanjkanja postopkovnih jamstev za izpodbijanje izbrisa. Na podlagi teh in drugih ugotovitev, ki so jih navedle stranke, je Sodišče

presodilo, da ukrep ni pomenil prekomerne individualne obremenitve za pritožnika (glej 130. odstavek). V skladu z navedenim Sodišče ugotavlja, da pritožnik ne more upravičeno zahtevati poprave krivice zaradi svoje nezmožnosti sodelovanja v postopku, za katero je bilo ugotovljeno, da jo je treba pripisati pomanjkanju njegove dolžne skrbnosti (glej 104. odstavek). Iz istega razloga Sodišče ne more sprejeti njegove pritožbe o pomanjkanju učinkovitega pravnega sredstva proti izbrisu kot "dokazljive" zahteve, ki bi jo uveljavljal na podlagi 13. člena konvencije.

133. Iz navedenega sledi, da je tudi ta del pritožbe očitno neutemeljen in ga je treba zavrniti v skladu s tretjim odstavkom in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da so pritožnikovi očitki po 1. členu protokola št. 1 h konvenciji sprejemljivi in da je preostanek pritožbe nesprejemljiv;
2. *razsoja*, da 1. člen protokola št. 1 h konvenciji ni bil kršen.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 14. februarja 2017 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Marialena Tsirli
sodna tajnica

András Sajó
predsednik